

**MIEJSKI PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA LATA 2026-2029**

Spis treści

I Wprowadzenie.....	3
II Diagnoza ogólnopolska - charakterystyka problemów alkoholowych i narkomanii w Polsce.....	4
1. Alkohol:.....	4
2. Narkotyki:.....	5
3. Uzależnienia behawioralne:.....	5
4. Spożywanie alkoholu a bezpieczeństwo publiczne.....	6
5. Społeczne skutki spożywania alkoholu – zdrowotne, ekonomiczne i społeczne.....	7
III Diagnoza używania alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych – dane ESPAD 2024.....	8
1. Alkohol – rozpowszechnienie wśród młodzieży.....	8
2. Konopie indyjskie (marihuana, haszysz) – rozpowszechnienie.....	10
3. Różnice w zachowaniach ryzykownych z podziałem na płeć.....	11
4. Podsumowanie – wybrane wskaźniki (ESPAD 2024, Polska).....	12
IV Rynek alkoholowy w Będzinie.....	12
1. Limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych ustalony przez Radę Miejską Będzina, który obowiązywał do 6 lipca 2018 roku.....	14
2. Limit zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych ustalony przez Radę Miejską Będzina, który obowiązuje od dnia 7 lipca 2018 roku.....	15
3. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych funkcjonujących na terenie miasta Będzina.....	16
4. Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych funkcjonujących na terenie miasta Będzina.....	16
5. Zestawienie liczby mieszkańców miasta Będzina przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w 2024 roku.....	17
6. Wpływy do budżetu miasta z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.....	17
7. Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych.....	17
V Diagnoza lokalna problemów uzależnień – dane z instytucji.....	18
1. Problemy alkoholowe.....	18
2. Przemoc.....	20
3. Punkty Konsultacyjno - Informacyjne.....	21
4. Interwencje służb związane z problemem alkoholowym.....	23
VI Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych występujących na terenie miasta Będzina.....	25
1. „Tajemniczy klient”.....	26
2. Diagnoza zjawiska uzależnień i innych problemów społecznych w ujęciu dorosłych mieszkańców miasta Będzina.....	27
2.1 Problemy w przestrzeni publicznej.....	28
2.2 Spożywanie alkoholu.....	28
2.3 Dostępność alkoholu i zmiany w spożyciu.....	29
2.4 Przyczyny uzależnień alkoholowych.....	30
2.5 Problem narkotykowy.....	31
2.6 Uzależnienia behawioralne.....	32
2.7 Przemoc i reakcje społeczne.....	33
3. Diagnoza zjawiska używania substancji psychoaktywnych i innych problemów społecznych w opinii uczniów szkół podstawowych z terenu miasta Będzina.....	35
3.1 Używanie alkoholu.....	35
3.2 Narkotyki.....	36

3.3 Nikotyna i e-papierosy.....	37
3.4 Napoje energetyczne.....	38
3.5 Uzależnienia behawioralne.....	38
3.6 Przemoc i poczucie bezpieczeństwa.....	39
VII Zasoby instytucjonalne, świadczące pomoc mieszkańcom miasta w rozwiązywaniu problemów uzależnień.....	41
1. Placówki i inicjatywy na terenie miasta Będzina:.....	41
2. Znajdujące się poza terenem miasta:.....	44
VIII Zadania, cele i metody Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.....	45
Zadanie nr 1:.....	45
Zadanie nr 2:.....	46
Zadanie nr 3:.....	48
Zadanie nr 4:.....	51
Zadanie nr 5:.....	51
Zadanie nr 6:.....	52
Zadanie nr 7:.....	53
Zadanie nr 8:.....	53
Zadanie nr 9:.....	54
IX Wskaźniki realizacji zadań:.....	54
X Adresaci Programu.....	56
XI Źródła i zasady finansowania zadań programu.....	56
XII Realizatorzy programu i sposoby jego realizacji.....	57
1. Realizatorzy Programu:.....	57
2. Sposoby realizacji:.....	58
XIII Monitoring i sprawozdawczość.....	58

I Wprowadzenie

Uzależnienia stanowią poważny problem społeczny w Polsce, obejmujący zarówno uzależnienia od substancji, jak i behawioralne, z alkoholizmem i nikotynizmem na czele oraz narastającym problemem uzależnień behawioralnych, zwłaszcza wśród młodzieży.

O uzależnieniach coraz częściej mówi się, jako o pladze naszych czasów. Statystyki wskazują na ciągły wzrost występowania nałogów w różnej postaci. Czym jednak jest i jak rozpoznać uzależnienie?

W zależności od rodzaju uzależnienia (psychiczne, fizyczne, behawioralne), można uzależnić swój organizm właściwie od wszystkiego - zarówno od substancji psychoaktywnych (m.in. tytoń, narkotyki, leki, alkohol), jak i czynności (hazard, Internet, gry komputerowe, praca, seks).

Międzynarodowa Klasyfikacja Chorób ICD-10, wskazuje na konkretne objawy uzależnienia:

- silne pragnienie przyjęcia substancji lub podjęcia danej czynności,
- nadmierna ilość lub częstotliwość podejmowania zachowania związanego z nałogiem,
- trudności lub zupełny brak kontroli nad nałogiem,
- wpływ nałogu na codzienne funkcjonowanie osoby uzależnionej (np. zaniedbywanie innych obszarów życia),
- objawy odstawienne po przerwaniu ciągu nałogu,
- wystąpienie tzw. tolerancji na bodziec – stałe zwiększanie dawki, zmniejszająca się skuteczność substancji.

Częstym zachowaniem u osób uzależnionych może być maskowanie problemu, celem utrzymania dobrego funkcjonowania, zarówno w sferze społecznej, jak i zawodowej. Równie częstym objawem, jest także wypieranie się występowania problemu.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii nakładają na gminę obowiązek opracowania i uchwalenia Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Program jest podstawowym dokumentem określającym zakres i formę realizacji działań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii w gminie Będzin. Zawiera zadania własne gminy, uwzględniając cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i uzależnień behawioralnych, określone w Narodowym Programie

Zdrowia, mające na celu zmniejszenie różnorodnych negatywnych zjawisk wynikających ze spożywania alkoholu i innych środków psychoaktywnych przez społeczność lokalną, w oparciu o istniejące zasoby instytucjonalne. Stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych. Ma na celu tworzenie spójnego systemu działań naprawczych i profilaktyki zmierzającej do zapobiegania powstawaniu nowych problemów alkoholowych i innych uzależnień oraz zmniejszeniu tych, które aktualnie występują. Zadania realizowane w Programie dostosowane są do lokalnych potrzeb i skierowane do wszystkich mieszkańców Będzina. Program jest kontynuacją zadań realizowanych w latach ubiegłych, oparty o metody od lat sprawdzone i realizowane przez gminę. W ramach zadań Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029 będą prowadzone systematyczne działania edukacyjno-informacyjne, o charakterze profilaktycznym, skierowane do dzieci i młodzieży, rodziców, nauczycieli mające na celu podnoszenie świadomości na temat zagrożeń wynikających z używania substancji psychoaktywnych oraz uzależnień od czynności, poprzez realizację programów profilaktycznych, odpowiadających na środowiskowe zapotrzebowanie.

Program opiera się na rekomendacjach Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

II Diagnoza ogólnopolska - charakterystyka problemów alkoholowych i narkomanii w Polsce

Analiza ogólnopolskich danych (KCPU, raporty 2021–2023) ukazuje skalę zjawisk związanych z alkoholem i narkotykami w Polsce oraz trendy w tych obszarach:

1. Alkohol:

W 2022 r. **przeciętne spożycie czystego alkoholu na mieszkańca** wyniosło 9,37 litra – najniższy poziom od 6 lat, choć wciąż utrzymujący się powyżej 9 litrów rocznie. Struktura konsumpcji niezmiennie zdominowana jest przez piwo (ponad połowa wypijanego alkoholu), a najmniej spożywanym napojem alkoholowym jest wino. **Śmiertelność związana z alkoholem** wykazuje niepokojący wzrost – liczba zgonów spowodowanych używaniem alkoholu osiągnęła rekordowe **14 048 przypadków w 2021 r.**, co oznacza wyraźny wzrost w porównaniu z 2020 r. (m.in. zanotowano ponad **40% wzrost zgonów z powodu ostrych zatruc alkoholem**). Corocznie

kilkanaście tysięcy Polaków umiera z przyczyn bezpośrednio lub pośrednio związanych z alkoholem. **Rozpowszechnienie picia:** Około **80% dorosłych Polaków** deklaruje, że pije alkohol, a abstynencję deklaruje niespełna 20% (19,2%). Co znamienne, abstynencja jest znacznie częstsza wśród kobiet (26,5% nie pije) niż wśród mężczyzn (tylko 12,6%). Od 2002 r. systematycznie rośnie **dostępność ekonomiczna alkoholu** – za przeciętne wynagrodzenie można obecnie kupić ponad dwa razy więcej piwa czy wódki niż dwie dekady temu. Na popularności zyskują małe opakowania alkoholu, tzw. „małpki” – niemal **co trzeci Polak (36,4%)** przyznaje, że kupuje i spożywa alkohol w małych butelkach, co symbolizuje łatwą dostępność i możliwość ukrycia spożycia.

2. Narkotyki:

- W populacji generalnej odsetek osób sięgających po narkotyki jest dużo niższy niż w przypadku alkoholu. Szacunki wskazują, że **5,4% Polaków w wieku 15–64 lata** używało jakiegokolwiek narkotyku w ciągu ostatniego roku (dane 2018), co plasuje Polskę poniżej średniej UE. W młodszej kohorcie dorosłych (15–34 lata) wskaźnik ten wynosi **około 10,4%**. Dla porównania, używanie alkoholu w ostatnim roku deklaruje ~80% populacji, a więc kontakt z narkotykami ma miejsce prawie 15-krotnie rzadziej niż z alkoholem. Dominującą substancją nielegalną pozostają przetwory konopi (marihuana, haszysz).
- Wśród młodzieży szkolnej rozpowszechnienie narkotyków również utrzymuje się na niższym poziomie niż alkoholu. Według badań ESPAD/CBOS, około **1/3 uczniów (ok. 33–36%)** miała kontakt z marihuaną lub haszyszem chociaż raz w życiu, a około **9–10%** używało tych substancji w ciągu ostatnich 30 dni. Z innymi narkotykami (np. amfetamina, dopalacze) eksperymentuje się znacznie rzadziej. Dodatkowo odnotowano systematyczny spadek odsetka uczniów sięgających po nowe substancje psychoaktywne (NSP) – w 2021 r. częstość używania dopalaczy spadła do kilku procent i jest niższa niż w połowie poprzedniej dekady.

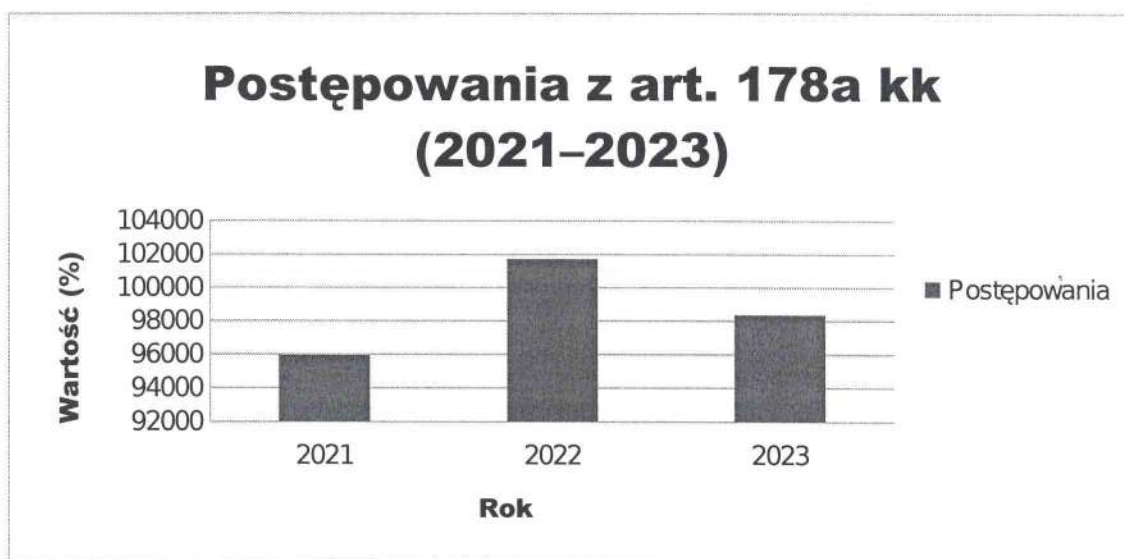
3. Uzależnienia behawioralne:

- Obszar ten staje się rosnącym wyzwaniem, zwłaszcza wśród młodzieży. Szacuje się, że **około 1,2–1,3%** uczniów może mieć problem z hazardem (gra hazardowa z objawami uzależnienia). Problemowe korzystanie z internetu i mediów społecznościowych dotyczy według różnych badań kilku procent młodzieży – około **3%** wskazuje na objawy nadmiernego angażowania się w aktywności online. Uwagę zwraca ilość czasu spędzanego

przed ekranem: najnowsze badania pokazują, że **przeciętny nastolatek spędza w sieci ~4 godziny 50 minut dziennie**, a w weekendy aż **6 godzin 10 minut**. Nadmierny czas ekranowy, choć nie jest równoznaczny z uzależnieniem, stanowi czynnik ryzyka i wyzwanie dla profilaktyki.

4. Spożywanie alkoholu a bezpieczeństwo publiczne

Postępowania karne za jazdę po alkoholu w Polsce (2021–2023).

Wykres przedstawia liczbę postępowań wszczętych z art. 178a kk (prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości) w latach 2021–2023 na terenie kraju. Źródło: Komenda Główna Policji.

W skali ogólnopolskiej **liczba kierujących pojazdem na “podwójnym gazie”** utrzymuje się na alarmująco wysokim poziomie. W 2021 r. Policja wszczęła ok. **95 947 postępowań** dotyczących kierowania w stanie nietrzeźwości, w 2022 r. odnotowano dalszy wzrost do **101 720 postępowań**, zaś w 2023 r. – nieznaczny spadek do **98 376** takich spraw (wciąż więcej niż w 2021 r.). Nietrzeźwi kierowcy i inni uczestnicy ruchu drogowego powodują istotną część najtragiczniejszych zdarzeń na drogach. Według statystyk Biura Ruchu Drogowego KGP, w 2022 roku w co dziesiątym wypadku drogowym w Polsce uczestniczyła osoba będąca pod wpływem alkoholu, a ofiary tych wypadków stanowiły **14,1%** wszystkich śmiertelnych ofiar na drogach. Mimo ogólnej tendencji spadkowej liczby takich wypadków w ostatniej dekadzie, skala problemu nadal jest poważna – w 2022 r. pijani użytkownicy dróg spowodowali 2248 wypadków, w których zginęło 268 osób.

Alkohol przyczynia się również do wielu innych zagrożeń bezpieczeństwa publicznego. Osoby będące pod wpływem alkoholu częściej dopuszczają się aktów agresji i naruszają porządek publiczny. Nadużywanie alkoholu jest czynnikiem sprzyjającym występowaniu **przemocy domowej**, co znajduje odzwierciedlenie w liczbie procedur „Niebieskie Karty” zakładanych z powodu przemocy domowej na tle alkoholowym. Konsekwencje tych zjawisk stanowią znaczne obciążenie dla służb porządkowych (policji, straży miejskiej), systemu ratownictwa medycznego oraz wymiaru sprawiedliwości. W efekcie wysoka konsumpcja alkoholu przekłada się na zwiększoną liczbę interwencji, konieczność zabezpieczania osób nietrzeźwych (np. doprowadzania do izb wytrzeźwień) oraz zatłoczenie w aresztach dla zatrzymanych, co generuje istotne koszty społeczne i finansowe.

5. Społeczne skutki spożywania alkoholu – zdrowotne, ekonomiczne i społeczne

Nadmierne spożywanie alkoholu pociąga za sobą wielowymiarowe skutki zdrowotne, ekonomiczne i społeczne:

- **Zdrowie publiczne:** Alkohol jest czynnikiem ryzyka w ponad 200 chorobach i typach urazów – według WHO znajduje się na 3 miejscu wśród najważniejszych czynników ryzyka dla zdrowia populacji. Do schorzeń szczególnie powiązanych z nadużywaniem alkoholu należą m.in. różne nowotwory (np. jamy ustnej, przełyku, wątroby, piersi, jelita grubego), marskość wątroby, choroby układu krążenia, zaburzenia psychiczne i neurologiczne oraz urazy powstałe w wypadkach. Z najnowszych danych wynika, że w Polsce **corocznie kilkanaście tysięcy osób umiera z przyczyn związanych z alkoholem**, a trend ten się nasila. Wspomniany już wzrost liczby zgonów z powodu ostrego zatrucia alkoholem o ponad 40% w 2021 r. (w porównaniu do 2020 r.) obrazuje skalę pogarszania się sytuacji.
- **Ryzyko nowotworów:** Badania epidemiologiczne potwierdzają, że nawet niewielkie, lecz regularne dawki alkoholu zwiększają ryzyko zachorowania na nowotwory. Już spożywanie **jednej standardowej porcji alkoholu dziennie** (ok. 10 g czystego etanolu) przyczynia się do wzrostu ryzyka rozwoju różnych nowotworów – m.in. raka jamy ustnej, krtani, przełyku, piersi czy jelita grubego. Wbrew potocznym opiniom, nie rodzaj trunku, ale **ilość spożywanego alkoholu** jest kluczowym czynnikiem wpływającym na ryzyko nowotworowe.
- **Koszty ekonomiczne:** Społeczne i ekonomiczne konsekwencje nadużywania alkoholu obciążają budżet państwa i samorządów w ogromnym stopniu. Szacuje się, że **koszty społeczne alkoholu** (koszty leczenia chorób alkoholowych i urazów, absencja w pracy,

renty inwalidzkie, interwencje policji, straty produktywności, koszty procedur prawnych itp.) sięgają w Polsce **od 30 do nawet 100 mld zł rocznie**, podczas gdy wpływy do budżetu z akcyzy alkoholowej to zaledwie 13–14 mld zł. Innymi słowy, **wydatki i straty przewyższają dochody z akcyzy wielokrotnie (szacunkowo tylko około 25% kosztów jest pokrywane wpływami z podatku akcyzowego)**. Oznacza to, że ekonomiczne skutki problemów alkoholowych są odczuwalne dla całego społeczeństwa – każdy podatnik pośrednio ponosi koszty nadmiernego picia części obywateli.

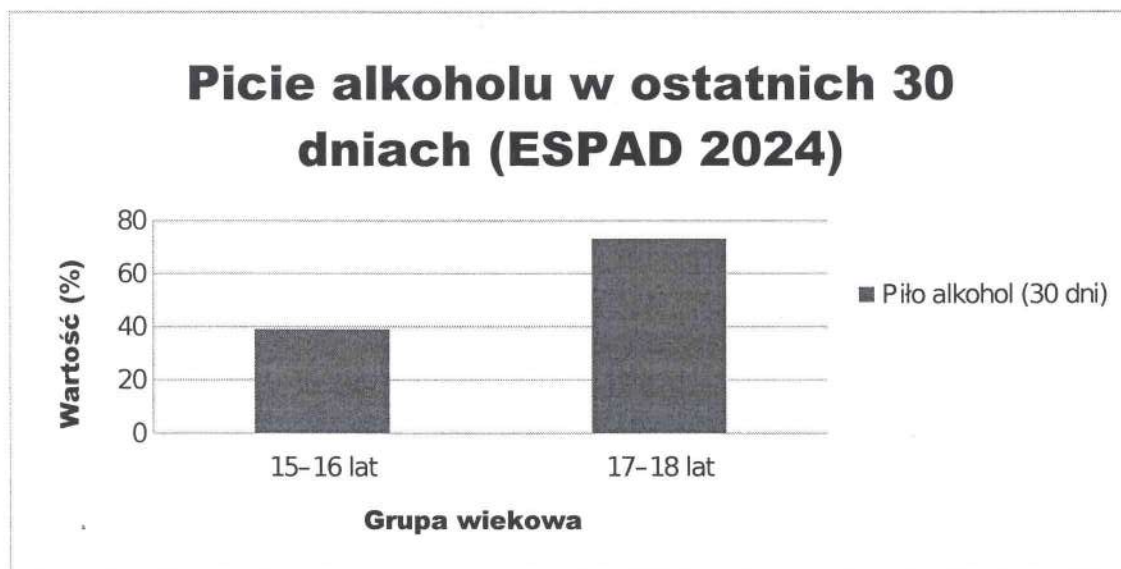
- **Skutki społeczne:** Nadużywanie alkoholu wpływa destrukcyjnie na funkcjonowanie rodzin i społeczności. Jest jedną z głównych przyczyn rozpadu więzi rodzinnych, przemocy domowej, zaniedbań wobec dzieci (syndrom DDA – dorosłych dzieci alkoholików), bezdomności i wykluczenia społecznego. Osoby uzależnione i nadużywające alkoholu częściej popadają w konflikt z prawem (przemoc, wandalizm, przestępstwa przeciwko mieniu), co pogarsza poczucie bezpieczeństwa w lokalnych społecznościach. Ponadto, nadużywanie substancji psychoaktywnych (alkoholu i narkotyków) wiąże się z obciążeniem służby zdrowia (wzrost liczby hospitalizacji, wypadków, interwencji pogotowia ratunkowego) oraz instytucji pomocowych. Sumarycznie, negatywne skutki społeczne i zdrowotne nadmiernego picia przekładają się na niższą jakość życia wielu rodzin oraz wysokie koszty dla gospodarki kraju, przewyższające korzyści ekonomiczne płynące z produkcji i sprzedaży alkoholu.

III Diagnoza używania alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych – dane ESPAD 2024

Wybrane wyniki najnowszych badań ankietowych wśród młodzieży (badanie **ESPAD 2024** w Polsce, dotyczące uczniów w wieku 15–16 lat oraz 17–18 lat) pozwalają na diagnozę sytuacji w obszarze używania substancji i zachowań ryzykownych w tej populacji. Poniżej przedstawiono kluczowe wskaźniki z podziałem na grupy wiekowe.

1. Alkohol – rozpowszechnienie wśród młodzieży

Picie alkoholu (ostatnie 30 dni): Odsetek uczniów, którzy pili jakikolwiek alkohol w ciągu 30 dni przed badaniem, wynosi **39,1%** w młodszej kohorcie (15–16 lat) oraz **73,3%** w grupie starszej (17–18 lat). Dane te potwierdzają, że alkohol jest najpowszechniej używaną substancją psychoaktywną wśród młodzieży w Polsce – sięga po niego blisko 3/4 starszych nastolatków. Najpopularniejszym trunkiem w tej grupie jest piwo, najmniej – wino.

Źródło: Badania ESPAD 2024.

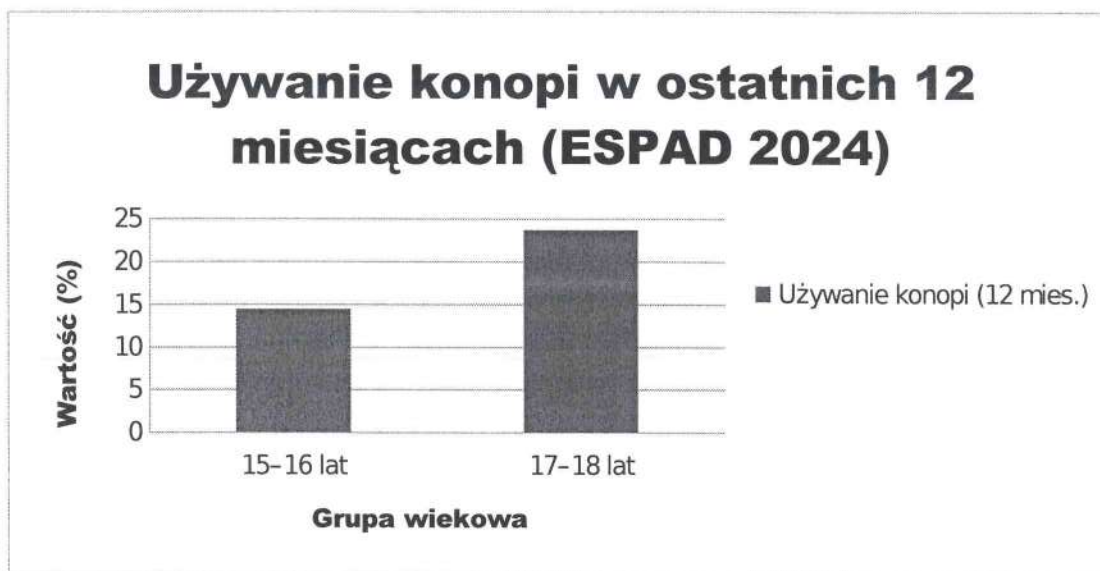
Upijanie się: Wzorce intensywnego picia wśród części młodzieży budzą niepokój. **Co najmniej jednokrotne upicie się w ostatnich 30 dniach** zadeklarowało **13,4%** piętnastolatków i szesnastolatków oraz **24,3%** siedemnastolatków i osiemnastolatków. Oznacza to, że prawie co czwarty starszy nastolatek doświadczył epizodu upicia się w ciągu miesiąca. Wraz z wiekiem wzrasta zarówno odsetek pijących, jak i intensywność konsumpcji alkoholu.

Źródło: Badania ESPAD 2024.

2. Konopie indyjskie (marihuana, haszysz) – rozpowszechnienie

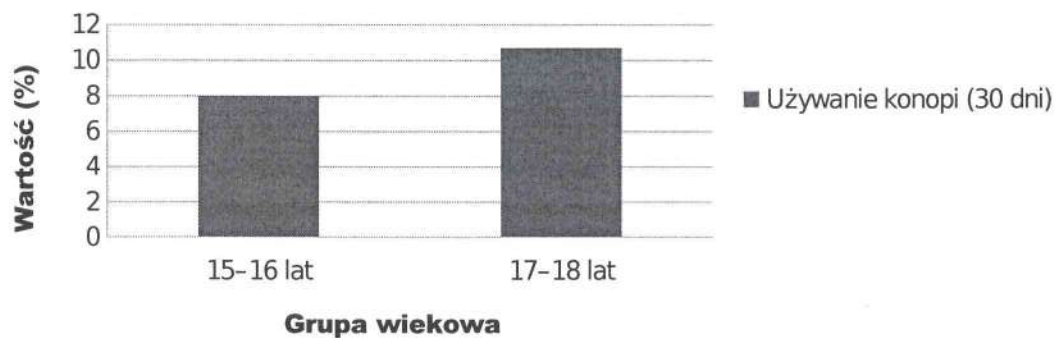
Używanie w ostatnich 12 miesiącach: Przetwory konopi są najczęściej używanymi nielegalnymi substancjami wśród młodych. W ciągu ostatniego roku używanie marihuany lub haszyszu zadeklarowało **14,5%** uczniów w wieku 15–16 lat oraz **23,7%** uczniów w wieku 17–18 lat. Oznacza to, że co czwarty starszy nastolatek miał w ciągu roku kontakt z cannabis (zwykle okazjonalny).

Źródło: Badania ESPAD 2024.

Używanie w ostatnich 30 dniach: Wskaźniki aktualnego używania są niższe, lecz wciąż znaczące – **8,0%** młodszych uczniów i **10,7%** starszych uczniów używało konopi w ciągu 30 dni przed badaniem. Innymi słowy, około co dziesiąty uczeń kończący szkołę średnią przyznał się do niedawnego zażywania marihuany. Te dane sytuują Polskę mniej więcej pośrodku stawki europejskiej pod względem konsumpcji konopi przez młodzież.

Używanie konopi w ostatnich 30 dniach (ESPAD 2024)

Źródło: Badania ESPAD 2024.

3. Różnice w zachowaniach ryzykownych z podziałem na płeć

Badania wskazują na pewne różnice w zachowaniach ryzykownych chłopców i dziewcząt:

- **Picie alkoholu:** jest *nieznacznie* bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż dziewcząt. Wiele wskaźników konsumpcji (np. częstość picia, epizody upijania się) uległo jednak wyrównaniu między płciami. Oznacza to, że dziewczęta dogoniły chłopców pod względem sięgania po alkohol – co stanowi wyzwanie, gdyż tradycyjnie profilaktyka koncentrowała się bardziej na chłopcach.
- **Narkotyki nielegalne:** Eksperymentowanie z substancjami takimi jak marihuana, amfetamina czy dopalacze oraz ich okazjonalne używanie – jest wyraźnie częstsze u chłopców niż u dziewcząt. Chłopcy częściej też angażują się w zachowania ryzykowne w kontekście zażywania (wyższe odsetki prób i używania regularnego). Profilaktyka powinna zatem uwzględniać te dysproporcje, kierując szczególne komunikaty do grupy chłopców (np. w szkołach zawodowych, gdzie odsetki używania bywają wyższe).
- **Uzależnienia behawioralne:** Zjawiska takie jak hazard czy nadmierne używanie internetu dotyczą obu płci, jednak pewne różnice są widoczne. Problem hazardu (gry na pieniądze) częściej dotyczy chłopców – wśród nich odsetek grających i mających symptomy uzależnienia od hazardu jest wyższy (problemowi gracze stanowili ok. 1,2–1,3% badanych chłopców, podczas gdy u dziewcząt odsetek ten był niższy). Jeśli chodzi o **nadmierne korzystanie z internetu** i urządzeń ekranowych – tu obie płcie są narażone, choć niektóre

badania sugerują, że chłopcy spędzają więcej czasu na grach wideo, zaś dziewczęta na mediach społecznościowych. Średni deklarowany czas korzystania z internetu (4 godz. 50 min dziennie w dni szkolne, ponad 6 godz. w weekendy) dotyczy całej badanej populacji młodzieży, wskazując na potrzebę działań edukacyjnych w zakresie higieny cyfrowej i alternatywnych form spędzania czasu.

4. Podsumowanie – wybrane wskaźniki (ESPAD 2024, Polska)

Obszar (odsetek uczniów)	15–16 lat	17–18 lat
Picie alkoholu – w ostatnich 30 dniach	39,1%	73,3%
Upicie się ≥ 1 raz – w ostatnich 30 dniach	13,4%	24,3%
Używanie konopi – w ostatnich 12 miesiącach	14,5%	23,7%
Używanie konopi – w ostatnich 30 dniach	8,0%	10,7%

Komentarz: Dane te potwierdzają potrzebę kontynuacji działań profilaktycznych z uwzględnieniem wieku i płci odbiorców. W programie założono m.in. uwzględnianie tych różnic przy planowaniu interwencji (np. dedykowane inicjatywy kierowane do chłopców w obszarze ograniczania ryzykownych zachowań).

IV Rynek alkoholowy w Będzinie

Zasady wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych reguluje ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

(tekst jednolity, Dz. U. z 2023 r., poz. 2151, z późniejszymi zmianami) oraz przepisy prawa miejscowego, tj.:

1. Zarządzenie Nr 0050.334.2012 Prezydenta Miasta Będzina z dnia 19 października 2012 roku w sprawie procedury wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie miasta Będzina;
2. Uchwała Nr LII/458/2018 Rady Miejskiej w Będzinie z dnia 13 czerwca 2018 r. w sprawie określenia zasad usytuowania na terenie miasta Będzina miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych;
3. Uchwała Nr LII/459/2018 Rady Miejskiej Będzina z dnia 13 czerwca 2018 r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie miasta Będzina.

W dniu 10 stycznia 2018 roku została uchwalona ustawa o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych (tekst jednolity, Dz. U. z 2018 r., poz. 310). Znowelizowana ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi weszła w życie dnia 9 marca 2018 r. i nałożyła na gminy obowiązek podjęcia nowych uchwał w terminie 6 miesięcy od wejścia w życie powyższej nowelizacji.

Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity, Dz. U. z 2023., poz. 2151 z późniejszymi zmianami), rada gminy ustala, w drodze uchwały, maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy (miasta), odrębnie dla:

- 1) poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych, o których mowa w art. 18 ust. 3, a więc dla:
 - a) do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo,
 - b) powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa),
 - c) powyżej 18% zawartości alkoholu,
- 2) zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży,
- 3) zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 rada gminy ustala, w drodze uchwały, zasady usytuowania na terenie gminy miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

Zgodnie z art. 4 ustawy o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości oraz ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych z dniem wejścia w życie niniejszej uchwały traci moc uchwała Nr IX/89/2003 Rady Miejskiej Będzina z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie: określenia zasad usytuowania na terenie miasta miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, uchwała Nr XIII/126/2011 Rady Miejskiej Będzina z dnia 24 sierpnia 2011 r. w sprawie ustalenia

liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% (z wyjątkiem piwa) alkoholu, przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz w miejscu sprzedaży oraz uchwałą Nr XXIII/254/2012 Rady Miejskiej Będzina z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie: ustalenia dni i godzin otwierania i zamykania placówek handlu detalicznego, zakładów gastronomicznych i usługowych na terenie miasta Będzina.

Nowe uchwały zostały ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego dnia 22 czerwca 2018 r., natomiast weszły w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

W dobie panującej pandemii COVID-19, aby wspomóc przedsiębiorców działających na terenie miasta Będzina, uchwałą Rady Miejskiej Będzina nr XXXI/241/2021 wprowadzono zwolnienie z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży na rok 2021.

W roku 2022 Miasto Będzin zleciło również przeprowadzenie szkolenia sprzedawców napojów alkoholowych w 79 punktach sprzedaży zlokalizowanych na terenie miasta, celem prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, co było jednym z zadań z przyjętego uchwałą Rady Miejskiej Będzina nr XLV/365/2022 Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2025.

1. Limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych ustalony przez Radę Miejską Będzina, który obowiązywał do 6 lipca 2018 roku

Wyszczególnienie	Rok		
	2016	2017	2018 (do 06.07.2018)
Limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych powyżej 4,5% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa), w tym:	220	220	220
- do spożycia poza miejscem sprzedaży,	140	140	140
- do spożycia w miejscu sprzedaży	80	80	80

2. Limit zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych ustalony przez Radę Miejską Będzina, który obowiązuje od dnia 7 lipca 2018 roku

Wyszczególnienie	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
Limit zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży, w tym:	386	386	386	386
- o zawartości alkoholu do 4,5% oraz na piwo	134	134	134	134
- o zawartości alkoholu powyżej 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	125	125	125	125
- o zawartości alkoholu powyżej 18%	127	127	127	127

Wyszczególnienie	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
Limit zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży, w tym:	146	146	146	146
- o zawartości alkoholu do 4,5% oraz na piwo	61	61	61	61
- o zawartości alkoholu powyżej 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	41	41	41	41
- o zawartości alkoholu powyżej 18%	44	44	44	44

3. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych funkcjonujących na terenie miasta Będzina

Wyszczególnienie	Rok			
	2021	2022	2023	2024
Ogólna liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym:	134	132	131	124
- do spożycia poza miejscem sprzedaży,	104	107	103	100
- do spożycia w miejscu sprzedaży	30	25	28	24

4. Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych funkcjonujących na terenie miasta Będzina

Wyszczególnienie	Rok 2024 (stan na 31.12.2024)
Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży, w tym:	288
- o zawartości alkoholu do 4,5% oraz na piwo	99
- o zawartości alkoholu powyżej 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	96
- o zawartości alkoholu powyżej 18%	93
Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży, w tym:	52
- o zawartości alkoholu do 4,5% oraz na piwo	24
- o zawartości alkoholu powyżej 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	12

5. Zestawienie liczby mieszkańców miasta Będzina przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w 2024 roku

Liczba mieszkańców miasta Będzina – stan na dzień 31.12.2024 r. – 48 313

Liczba mieszkańców przypadająca na jeden sklep	Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt gastronomiczny
483 (48 313 : 100)	2013 (48 313 : 24)

6. Wpływy do budżetu miasta z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

	Rok			
	do 31.12.2021	do 31.12.2022	do 31.12.2023	do 31.12.2024
Ilość środków	1 222 800,63 zł	1 242 257,91 zł	1 299 169,27 zł	1 358 555,56 zł

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych (placówki handlowe, zakłady gastronomiczne) kształtuje się na porównywalnym poziomie w poszczególnych latach objętych programem, jednak zaobserwowano tendencję malejącą. Działalność gospodarczą w zakresie sprzedaży napojów alkoholowych prowadzą zarówno osoby fizyczne, jak również spółki handlowe. Rotacja przedsiębiorców ubiegających się o zezwolenie na alkohol, jak i tych, którzy składają z niego rezygnację, kształtuje się na zbliżonym poziomie.

7. Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych

W celu sprawdzenia prawidłowości korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeprowadzane są kontrole na podstawie Zarządzenia Nr 0050.283.2015 Prezydenta Miasta Będzina z dnia 9 lipca 2015 roku w sprawie zasad kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych usytuowanych na terenie Miasta Będzina zgodnie z harmonogramem kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych wprowadzanym co pół roku zarządzeniem Prezydenta

Miasta Będzina. W okresie od stycznia do grudnia 2024 roku skontrolowano 25 punktów. Kontrole przeprowadzane są przez członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W trakcie przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

V Diagnoza lokalna problemów uzależnień – dane z instytucji

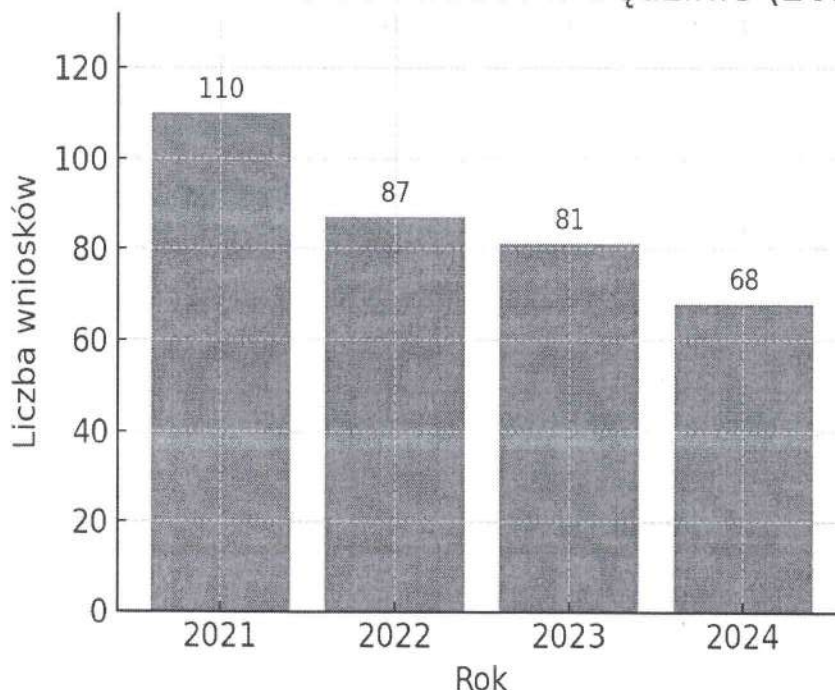
Miasto Będzin liczy obecnie ok. **50 tysięcy mieszkańców**, z czego 52,5% stanowią kobiety. W ostatnich dwóch dekadach odnotowano spadek liczby ludności o ~9% (w latach 2002–2024)

Struktura demograficzna miasta charakteryzuje się **wysokim średnim wiekiem mieszkańców (44,9 lata)**, zbliżonym do średniej wojewódzkiej. Ujemny przyrost naturalny oraz migracje powodują stopniowe zmniejszanie się populacji Będzina, co przekłada się na wyzwania społeczne – starzejące się społeczeństwo oraz ubytek młodych osób mogą wpływać na wzorce zachowań związanych z uzależnieniami. Mimo spadku ogólnej liczby mieszkańców, nie maleje jednak znaczenie problemów uzależnień, które dotyczą różne grupy wiekowe i społeczne.

1. Problemy alkoholowe

Nadużywanie alkoholu pozostaje istotnym problemem społecznym w Będzinie, choć dane z lat 2021–2024 wskazują na pewne pozytywne tendencje. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (MKRPA) odnotowała systematyczny spadek liczby zgłoszeń dotyczących osób uzależnionych od alkoholu. Liczba wniosków kierowanych do MKRPA spadła ze 110 w 2021 r. do 68 w 2024 r, co może świadczyć o mniejszej liczbie nowych przypadków wymagających interwencji lub o zmianie sposobu ich kierowania. Jednocześnie zgromadzenie danych statystycznych w zakresie uzależnienia nie daje rzeczywistego wyobrażenia o dynamice zjawiska ze względu na „wrażliwość” danych. Zmniejszyła się także liczba spraw kierowanych przez Komisję do sądu o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego – z 42 wniosków w 2021 r. do 30 wniosków w 2024 r. Spadła również liczba osób, u których biegli stwierdzili Zespół Zależności Alkoholowej (z 24 osób w 2021 r. do 12 osób w 2024 r.), co pośrednio odzwierciedla mniejszą skalę najpoważniejszych przypadków uzależnienia kierowanych na badania diagnostyczne.

Wnioski kierowane do MKRPA w Będzinie (2021-2024)

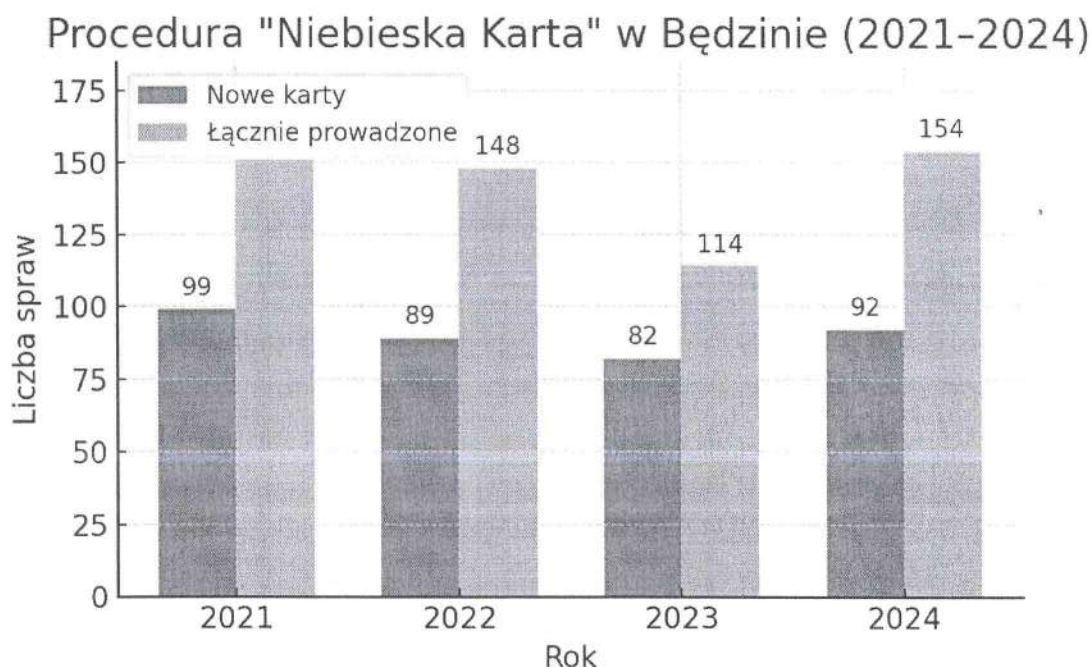

Wykres 1: Liczba wniosków kierowanych do MKRPA w Będzinie w poszczególnych latach 2021–2024. Źródło: Raporty z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii za lata 2021-2024

Zmniejszanie się liczby interwencji MKRPA może oznaczać bardziej skuteczne działania profilaktyczne lub lepszą współpracę z rodzinami, ale wymaga ostrożnej interpretacji. Niewykluczone, że część osób potrzebujących pomocy nie trafia do Komisji, np. ze względu na bariery formalne lub społeczne. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) również notuje malejącą liczbę beneficjentów pomocy powiązanej z problemem alkoholowym. Liczba rodzin objętych wsparciem socjalnym z tytułu alkoholizmu spadła z 92 rodzin (115 osób) w 2021 r. do 53 rodzin (70 osób) w 2024 r. Wraz z tym zmniejszyła się łączna wysokość świadczeń finansowych wypłacanych tym rodzinom – z ~445 tys. zł w 2021 r. do ~275,8 tys. zł w 2024 r. Tendencja ta może wynikać z poprawy sytuacji niektórych rodzin lub z większej samodzielności osób uzależnionych, ale może też sugerować, że część potrzeb nadal pozostaje niezaspokojona (np. jeśli kryteria przyznawania pomocy uległy zaostrzeniu). MOPS odgrywa kluczową rolę w systemie wsparcia – poza świadczeniami pieniężnymi koordynuje też procedurę „Niebieskie Karty” oraz współpracę interdyscyplinarną w przypadkach przemocy domowej powiązanej z nadużywaniem alkoholu.

2. Przemoc

Zjawisko przemocy domowej monitorowane jest m.in. poprzez procedurę „Niebieskie Karty”. W latach 2021–2024 **liczba zakładanych nowych Niebieskich Kart** utrzymywała się na wysokim poziomie około 80–100 rocznie (np. 99 nowych spraw w 2021 r., 82 w 2023 r., ponowny wzrost do 92 w 2024 r.). **Łączna liczba aktywnych Niebieskich Kart** (obejmująca także kontynuowane z poprzednich lat) kształtowała się następująco: 151 w 2021 r., 148 w 2022 r., spadek do 114 w 2023 r., a następnie wzrost do 154 w 2024 r. Może to wskazywać, że w 2023 r. więcej spraw udało się zamknąć, ale w 2024 r. nastąpił wzrost **nowych przypadków przemocy** wymagających reakcji. Zespoły Interdyscyplinarne w Będzinie zwiększyły częstotliwość prac – liczba posiedzeń **Zespołu Interdyscyplinarnego** wzrosła do 7 w 2024 r. (z 4 w 2021 r.), a liczba spotkań grup roboczych (diagnozująco-pomocowych) utrzymuje się na wysokim poziomie (od 215 do 296 rocznie), co świadczy o intensywnej pracy na rzecz rodzin dotkniętych przemocą i uzależnieniem.

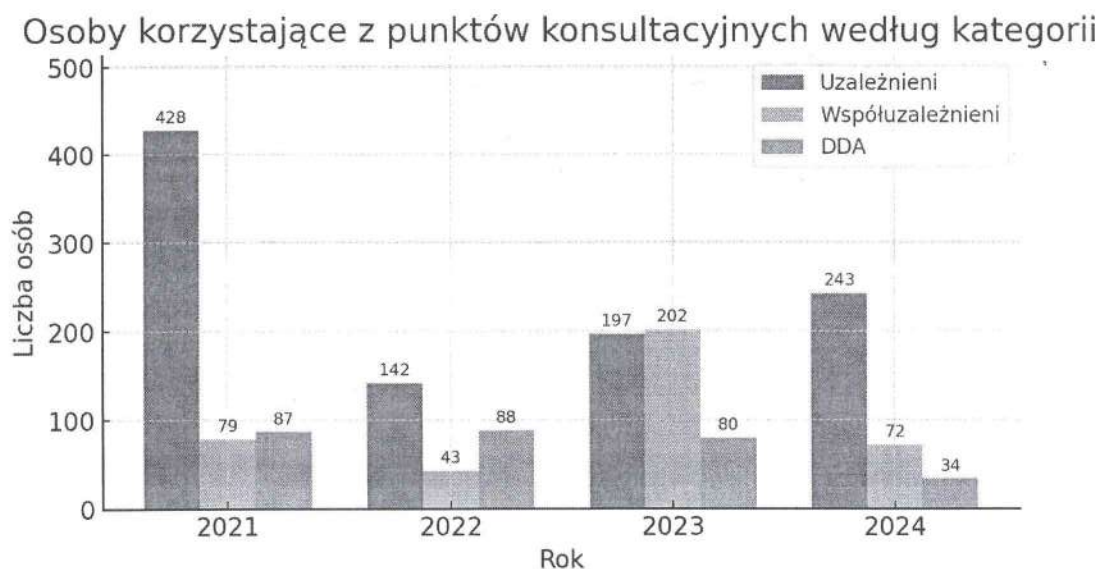
Wykres 2: Procedura „Niebieska Karta” w Będzinie – liczba nowych kart zakładanych każdego roku oraz łączna liczba prowadzonych spraw w latach 2021–2024. Źródło: Raporty z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii za lata 2021-2024

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej raportuje również działania konsultantów specjalizujących się w pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom. W latach objętych analizą zaobserwowano **znaczący wzrost zapotrzebowania na poradnictwo specjalistyczne**. Konsultant ds. uzależnień i współuzależnienia udzielił w 2023 r. **aż 636 porad dla 53 osób**

(podczas gdy w 2021 r. było to 67 porad dla 67 osób, a w 2022 r. – 100 porad dla 50 osób). Tak duży wzrost liczby konsultacji w 2023 r. (ponad sześciokrotnie więcej niż rok wcześniej) może oznaczać **pogłębienie pracy terapeutycznej z klientami** – jedna osoba korzystała z pomocy wielokrotnie – ale też większą dostępność lub atrakcyjność tej formy wsparcia. Również **konsultant ds. przeciwdziałania przemocy domowej** (specjalizujący się w pracy z ofiarami i sprawcami przemocy związanej z alkoholem) miał stały napływ klientów: w 2022 r. 36 osób (39 porad), w 2023 r. 22 osoby (22 porady), w 2024 r. 25 osób (27 porad). Świadczy to o potrzebie łączenia działań przeciw przemocy domowej z leczeniem uzależnień – wiele przypadków wymaga jednocześnie interwencji w obu obszarach.

3. Punkty Konsultacyjno - Informacyjne

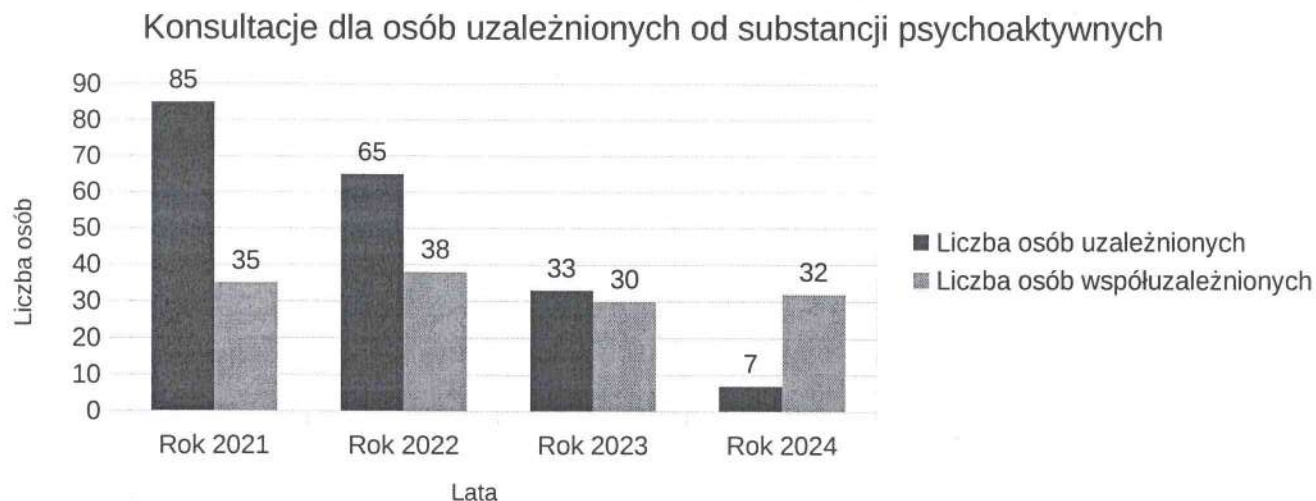
Ważnym elementem systemu wsparcia są **Punkty Konsultacyjno-Informacyjne**, gdzie osoby dotknięte uzależnieniem (bądź jego skutkami) mogą uzyskać poradę psychologiczną, prawną lub socjalną. Dane za lata 2021–2024 pokazują zróżnicowanie w korzystaniu z tych punktów. **Liczba osób uzależnionych od alkoholu korzystających z pomocy** początkowo była bardzo wysoka w 2021 r. (428 osób), po czym spadła w 2022 r. (142 osoby) – być może wskutek pandemii lub zmiany sposobu rejestracji – a następnie znów wzrosła w 2023 r. (197 osób) i 2024 r. (243 osoby). Równolegle **osób współuzależnionych (członków rodzin)** zgłaszających się po pomoc było początkowo niewiele (79 w 2021 r., 43 w 2022 r.), jednak w 2023 r. nastąpił gwałtowny wzrost do **202 osób** (prawdopodobnie efekt zwiększenia świadomości i dostępności pomocy dla rodzin), by w 2024 r. liczba ta wróciła do 72. **Dorosłe Dzieci Alkoholików (DDA)** stanowiły odrębną kategorię klientów punktów konsultacyjnych – tu liczby utrzymywały się na poziomie ok. 80–90 osób rocznie do 2023 r., po czym w 2024 r. nastąpił wyraźny spadek do 34 osób. Spadek ten może wynikać z zakończenia określonych programów wsparcia dla DDA lub z przeniesienia części działań do innych form (np. grup samopomocowych).

Wykres 3: Liczba osób korzystających z miejskich punktów konsultacyjnych według kategorii: osoby uzależnione od alkoholu, współuzależnione (rodziny) oraz DDA (Dorośle Dzieci Alkoholików) w latach 2021–2024. Źródło: Raporty z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii za lata 2021–2024

Należy podkreślić, że wraz ze wzrostem liczby osób szukających pomocy wzrosła także **liczba udzielanych porad i konsultacji**. Przykładowo, w 2024 r. udzielono 431 konsultacji osobom uzależnionym (wobec 301 w 2022 r.), a liczba porad prawnych udzielonych w związku z problemem alkoholowym lub przemocą domową wzrosła zaledwie w ciągu dwóch lat z 38 (2021) do **206 w 2024 roku**. Szczególnie poradnictwo prawne zostało znacząco zintensyfikowane – wskazuje to, że **coraz więcej osób szuka informacji o swoich prawach i możliwościach prawnego działania** w sytuacjach związanych z uzależnieniem w rodzinie.

Liczba osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, korzystających z Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego dla osób z problemem nadużywania innych niż alkohol substancji psychoaktywnych na przestrzeni lat sukcesywnie malała. W roku 2021 udzielono 85 konsultacji dla osób uzależnionych, w 2022 roku – 65 konsultacji, w 2023 roku - 33 konsultacje, a w roku 2024 - 7 konsultacji. Mniejsze wahania występują w przypadku osób współuzależnionych, korzystających z Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego funkcjonującego na terenie Będzina. W 2021 roku odbyło się 35 porad, w 2022 roku – 38 porad, w 2023 roku – 30 porad, a w 2024 roku – 32 porady. Ogólnie w 2021 roku odbyło się 120 konsultacji, w 2022 roku – 103 konsultacje, w 2023 roku – 63 konsultacje, a w 2024 roku – 39 konsultacji, więc obserwujemy tendencję spadkową.

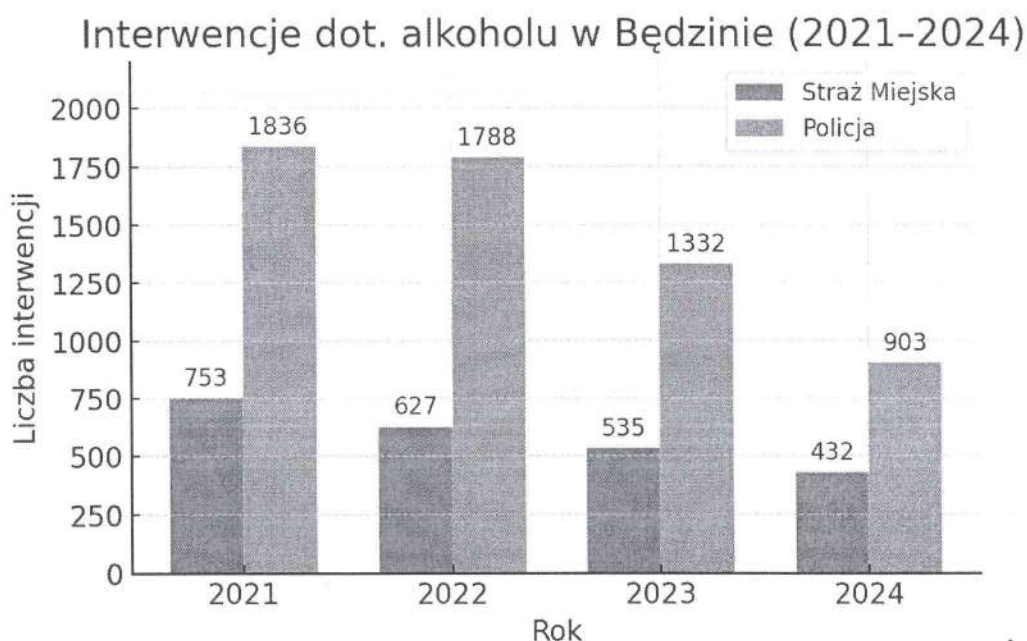
Wykres 4: Liczba osób korzystających z miejskiego punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych według kategorii: osoby uzależnione, współuzależnione w latach 2021–2024. Źródło: Raporty z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii za lata 2021-2024

Podsumowując, w obszarze problemów alkoholowych w Będzinie rysuje się obraz umiarkowanej poprawy statystyk: mniej nowych zgłoszeń do komisji, mniej rodzin korzystających ze świadczeń socjalnych, stopniowe zamykanie części procedur Niebieskiej Karty. Jednocześnie rośnie świadomość i potrzeba specjalistycznej pomocy – o czym świadczy większa liczba konsultacji (psychologicznych, prawnych) udzielanych zarówno osobom uzależnionym, jak i ich bliskim. Lokalne instytucje wypracowały zatem sprawny system reagowania i wsparcia, jednak nadal co roku setki osób doświadczają negatywnych skutków nadużywania alkoholu (choćby 154 aktywne „Niebieskie Karty” w 2024 r. i ponad 270 osób uzależnionych korzystających z poradni). W dalszym ciągu priorytetem powinno być wczesne wykrywanie nowych przypadków (zanim problem eskaluje do przemocy lub bezrobocia) oraz utrzymanie dostępności pomocy dla rodzin i dzieci z dysfunkcyjnych środowisk. Podobnie sprawa wygląda w obszarze problemów z substancjami psychoaktywnymi, gdzie obserwujemy obraz poprawy statystyk, co jednak nie wskazuje, że mieszkańcy miasta nie mają kontaktu z takimi substancjami, a co za tym idzie możliwość skorzystania z pomocy w dalszym ciągu powinna być zapewniona.

4. Interwencje służb związane z problemem alkoholowym

Analizując problem uzależnień w mieście, należy przyjrzeć się także danym z służb porządkowych, gdyż obrazują one skalę zjawiska w przestrzeni publicznej oraz jego konsekwencje dla bezpieczeństwa. W Będzinie zarówno Straż Miejska, jak i Komenda Powiatowa Policji

corocznie podejmują wiele interwencji związanych z naruszeniami przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości (zakaz spożywania alkoholu w miejscach publicznych, nietrzeźwość w ruchu drogowym itp.). W latach 2021–2024 nastąpił wyraźny spadek liczby takich interwencji. Straż Miejska odnotowała spadek interwencji związanych ze spożywaniem alkoholu w miejscach publicznych z 753 w 2021 r. do 432 w 2024 r. Policja interweniowała w związku z łamaniem przepisów alkoholowych aż 1836 razy w 2021 r., ale w kolejnych latach liczby te malały – do 1332 w 2023 r. i 903 w 2024 r. Mniej interwencji może świadczyć o poprawie porządku publicznego (mniej osób naruszających przepisy) bądź o ograniczeniach kadrowych służb i ich mniejszej aktywności – prawdopodobnie jednak w grę wchodzi rzeczywisty spadek incydentów, co koreluje z ogólnym zmniejszeniem spożycia alkoholu (potwierdzonym danymi MKRPA). Również liczba mandatów karnych nakładanych za picie alkoholu w miejscach objętych zakazem spadła istotnie – Straż Miejska wystawiła 420 mandatów w 2021 r., a tylko 126 w 2024 r.

Wykres 5: Liczba interwencji w związku z naruszeniami ustawy o wychowaniu w trzeźwości – porównanie działań Straży Miejskiej i Policji w Będzinie (2021–2024). Źródło: Raporty z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii za lata 2021–2024

Konsekwencją wielu interwencji jest zapewnienie bezpieczeństwa osobom nietrzeźwym poprzez odizolowanie ich na czas wytrzeźwienia. Będzin nie posiada własnej izby wytrzeźwień – korzysta z placówki w sąsiednim Sosnowcu. **Liczba osób dowożonych do Izby Wytrzeźwień** z terenu Będzina systematycznie malała w badanym okresie. Policja w 2021 r. odwozła do izby 847 osób, w 2022 – 640, w 2023 – 704 (tu jednorazowy wzrost), a w 2024 – 678 osób. **Straż Miejska** przewoziła do izby odpowiednio: 462 osoby w 2021 r., 338 w 2022, 279 w 2023

i 308 w 2024 r. Spadki te są znaczące i sugerują, że **mniej osób w przestrzeni publicznej znajduje się w stanie upojenia alkoholowego wymagającym interwencji**. Co ważne, zmalała także liczba przypadków, gdy osoby nietrzeźwe były odwożone przez służby do miejsca zamieszkania (zamiast do izby) – np. przez Policję z 119 osób w 2021 r. do 39 w 2024 r. Świadczyć to może o tym, że rzadziej mamy do czynienia z sytuacjami, gdy nietrzeźwy mieszkaniec wymaga asysty służb, a jednocześnie nie kwalifikuje się do umieszczenia w izbie.

W ciągu analizowanych lat ujawniono również **kilka przypadków nielegalnej produkcji alkoholu** – wykryto 4–5 nielegalnych rozlewni rocznie (brak danych za 2021, 5 w 2023 r.). Jest to margines zjawiska, ale warto kontynuować kontrole w tym zakresie, aby eliminować źródła taniego nielegalnego alkoholu na lokalnym rynku.

Wykres 6: Liczba osób odwożonych do izby wytrzeźwień z terenu Będzina – porównanie działań Straży Miejskiej i Policji (2021–2024). W obu przypadkach widoczny jest trend spadkowy, szczególnie wyraźny do 2023 r. (w 2024 r. zanotowano niewielki wzrost w stosunku do roku poprzedniego). Źródło: Raporty z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii za lata 2021-2024

VI Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych występujących na terenie miasta Będzina

Diagnoza ma na celu dostarczenie lokalnej społeczności szczegółowej wiedzy na temat problemów, które występują w danym miejscu. Efektywne przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemów

związanych z alkoholem oraz innymi zagadnieniami społecznymi jest możliwe wyłącznie poprzez szczegółową diagnostykę lokalnych warunków. Określenie i zdiagnozowanie lokalnych zagrożeń społecznych występujących na terenie miasta Będzina było możliwe dzięki przeprowadzeniu badań społecznych. Badania odbyły się w okresie od czerwca do września 2025 roku. Na całość diagnozy składają się: badania wśród dorosłych mieszkańców miasta poprzez kwestionariusz ankietowy. Badanie wśród dzieci i młodzieży z będzińskich szkół podstawowych, z klas IV-VIII metodą ankiety internetowej oraz badanie wśród sprzedawców napojów alkoholowych, metodą „tajemniczego klienta”.

1. „Tajemniczy klient”

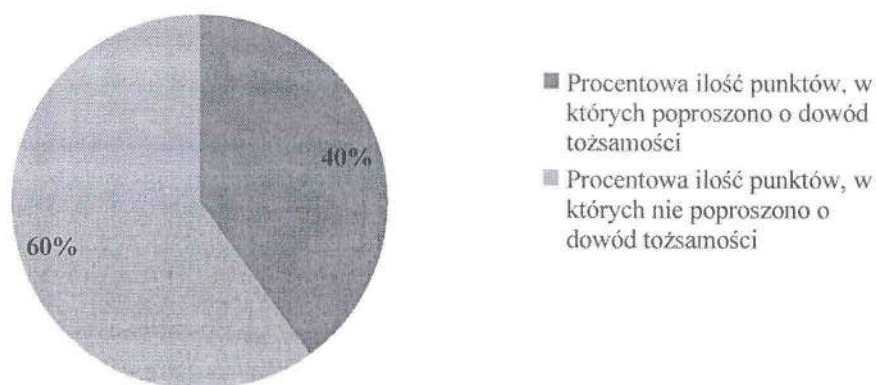
Badanie punktów sprzedaży alkoholu za pomocą audytu prowadzonego metodą: „Tajemniczego klienta” jest wykorzystywane do badania dostępności alkoholu oraz używane jako jedna z metod ograniczania podaży alkoholu dla osób nieuprawnionych do jego kupowania. W diagnozie udział wzięło 40 punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Osoba, która ukończyła 18 lat, wyglądająca na młodszą udała się wraz z trenerem do punktów sprzedaży i podjęła próbę zakupu alkoholu, najczęściej piwa. Celem tego działania było sprawdzenie, czy sprzedawca poprosi o dokument tożsamości potwierdzając tym samym pełnoletność osoby, która chce zakupić alkohol. W 24 z 40 sprawdzonych punktów sprzedający napoje alkoholowe nie wymagali dokumentu, który potwierdzał wiek nabywcy. Bezpośrednio po zakupie trener przeprowadził w punktach sprzedaży szkolenie dotyczące konsekwencji sprzedaży alkoholu nieletnim. W przebiegu szkolenia uwzględniono aspekty prawne, jak i etyczne sprzedaży alkoholu niepełnoletnim ze wskazaniem praktycznych konsekwencji zarówno dla sprzedającego, jak i właściciela zezwolenia na sprzedaż alkoholu.

Wyniki liczbowe pierwszego audytu przedstawiają się następująco:

- liczba punktów zgłoszonych do audytu: 40
- liczba punktów, w których zrealizowano badanie: 40
- liczba sprzedawców, którzy nie prosili o dowód osobisty: 24
- liczba sprzedawców, którzy zapytali o okazanie dowodu tożsamości: 16
- liczba punktów zamkniętych/ nieczynnych podczas audytu: 0

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w których zapytano o dowód tożsamości w stosunku do tych, w których tego nie zrobiono, przedstawia się następująco:

I AUDYT TK-M, Będzin 2025

Wykres 7. Procentowy wykaz punktów, w których poproszono lub nie poproszono o dowód tożsamości – I audyt.

Źródło: Lokalna diagnoza zagrożeń społecznych Miasto Będzin 2025 roku.

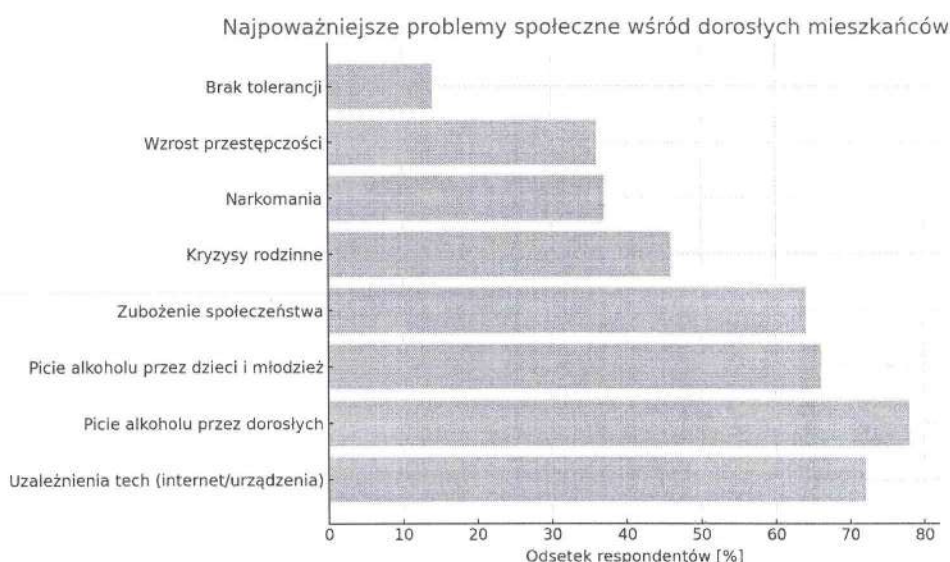
Z powyższego zestawienia wynika, że podczas I audytu 60% sprzedawców nie sprawdziło dowodu tożsamości osoby, która mogła być nieletnia, podczas gdy 40% sprzedawców potwierdziło pełnoletność kupującego. Takie wyniki pokazują, że mimo istniejących przepisów, nadal występuje znaczna część sprzedawców, którzy nie przestrzegają zasad odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu. Regularne przeprowadzanie audytów metodą „Tajemniczego Klienta” jest niezbędnym elementem monitorowania przestrzegania przepisów i doskonalenia praktyk sprzedaży. Takie audyty pozwalają nie tylko na identyfikowanie punktów, które nie przestrzegają obowiązujących regulacji, ale także na ocenę efektywności dotychczasowych działań edukacyjnych i szkoleniowych. Ponowne przeprowadzanie audytów w tej samej grupie sprzedawców pozwala na ocenę skuteczności szkoleń oraz na przypomnienie sprzedawcom o ich odpowiedzialności.

Długofalowo, takie audyty mogą przyczynić się do znaczącego zmniejszenia ryzyka sprzedaży alkoholu nieletnim, a tym samym pomóc w realizacji celów profilaktyki uzależnień.

2. Diagnoza zjawiska uzależnień i innych problemów społecznych w ujęciu dorosłych mieszkańców miasta Będzina

Diagnoza problemów społecznych dorosłych mieszkańców Będzina została przeprowadzona na próbie 348 osób, z czego zdecydowaną większość stanowiły kobiety (ponad 67%), natomiast mężczyźni stanowili niespełna 28%. Badanie miało charakter kwestionariuszowy i obejmowało szeroki zakres zagadnień dotyczących postrzegania problemów społecznych, stylu życia, doświadczeń z używkami, przemocy, uzależnień behawioralnych oraz świadomości lokalnych form pomocy.

Wśród wszystkich zidentyfikowanych problemów społecznych dorosłych mieszkańców, najczęściej wskazywanymi jako poważne lub bardzo poważne były kwestie uzależnień i spożycia alkoholu. Aż 78% respondentów uznało picie alkoholu przez dorosłych za poważny problem, a 66% wskazało na picie alkoholu przez dzieci i młodzież. Wysoko oceniano także zjawisko uzależnienia od technologii – korzystania z internetu, smartfonów i urządzeń elektronicznych – które łącznie 72% badanych określiło jako poważne zagrożenie. Zubożenie społeczeństwa postrzegane jest przez 64% dorosłych jako zjawisko szczególnie dotkliwe. Na dalszych miejscach znalazły się kryzysy rodzinne (46%), narkomania (37%) i wzrost przestępczości (36%). Problemy mieszkaniowe, bezdomność oraz brak tolerancji rzadziej były wskazywane jako szczególnie poważne.

Wykres 8: Najpoważniejsze problemy społeczne wśród mieszkańców Będzina. Źródło: Lokalna diagnoza Zagrożeń Społecznych Miasto Będzin 2025 rok.

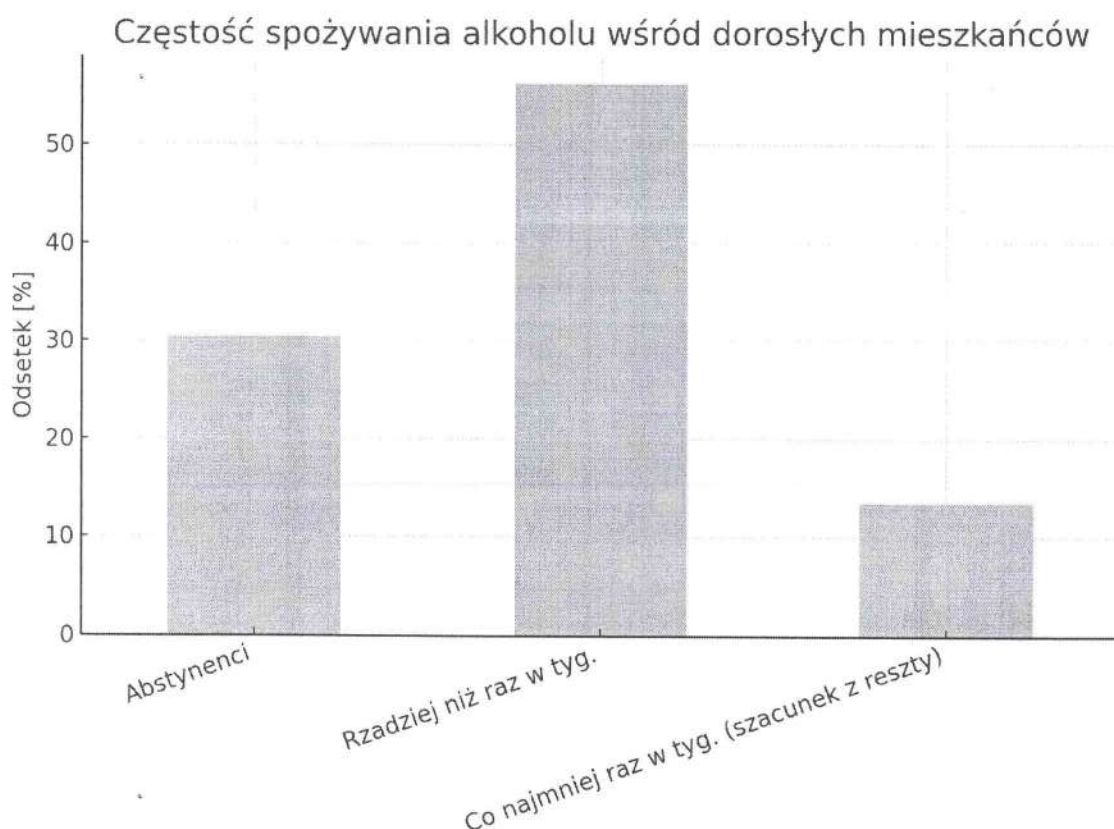
2.1 Problemy w przestrzeni publicznej

W przestrzeni publicznej mieszkańcy najczęściej obserwowali głośne zachowania młodzieży (48,8%), awantury (37,35%) oraz akty wandalizmu (30,72%). Nieco ponad jedna piąta respondentów była świadkiem bójek, natomiast 2,41% doświadczyło krzywdy fizycznej. Jednocześnie niemal 29% dorosłych nie miało w ostatnim czasie kontaktu z żadnym z tych zjawisk. Wyniki te pokazują, że choć przemoc i zachowania destrukcyjne nie są zjawiskiem masowym, to nadal pozostają widoczne w przestrzeni miejskiej.

2.2 Spożywanie alkoholu

Kwestia spożywania alkoholu jest jednym z centralnych problemów w diagnozie. Niemal jedna trzecia mieszkańców (30,41%) deklaruje całkowitą abstynencję, natomiast ponad połowa (56,14%) pije alkohol rzadziej niż raz w tygodniu. Około 13% mieszkańców

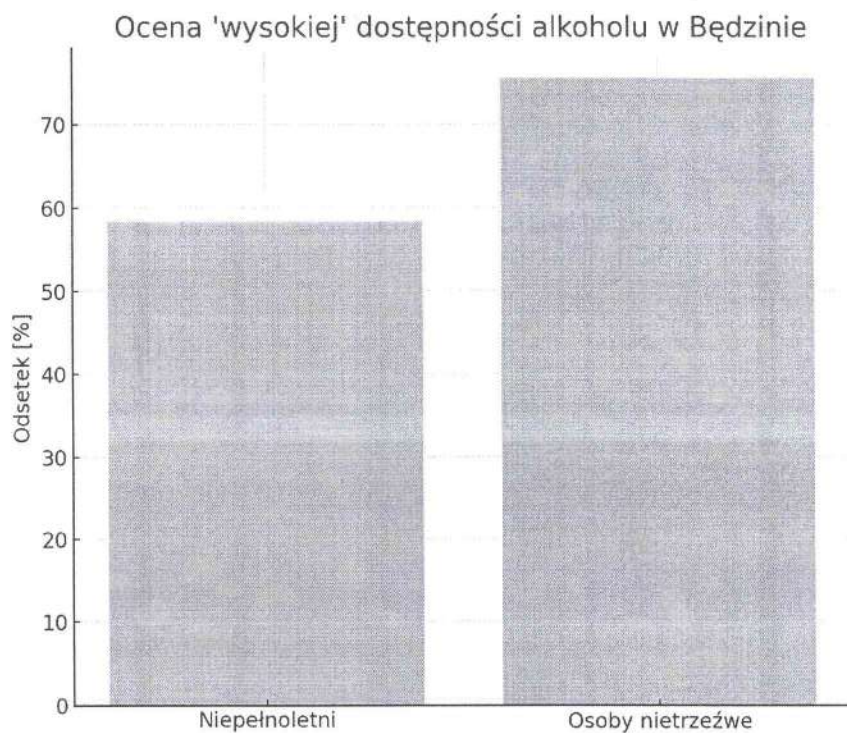
przyznaje się do częstszego spożywania trunków. W ostatnich trzydziestu dniach najczęściej sięgano po piwo – 47% badanych, z czego 23% wypilo 1–2 piwa, a 14% od trzech do pięciu. Wino spożywało 38% mieszkańców, wódkę 22%, a inne mocne alkohole 29%. Wyniki wskazują więc, że alkohol jest dość powszechnym elementem życia społecznego dorosłych będzinian.

Wykres 9: Spożywanie alkoholu przez dorosłych mieszkańców miasta. Źródło: Lokalna diagnoza Zagrożeń Społecznych Miasto Będzin 2025 rok.

2.3 Dostępność alkoholu i zmiany w spożyciu

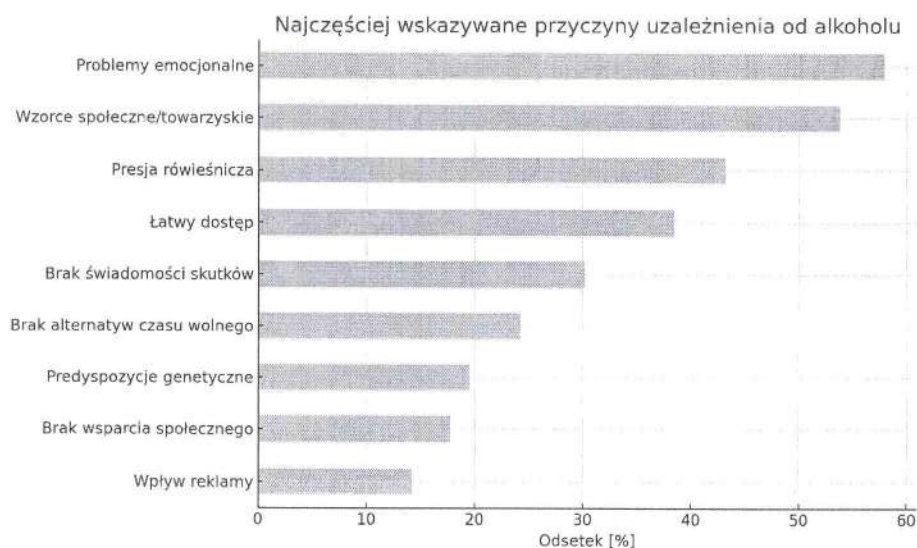
Dorośli mieszkańcy są też przekonani o bardzo łatwym dostępie do alkoholu. Ponad 58% uważa, że osoby niepełnoletnie mają łatwy lub bardzo łatwy dostęp do napojów alkoholowych, a aż 75% jest zdania, że osoby już nietrzeźwe również nie mają trudności z zakupem. Jednocześnie ponad jedna trzecia respondentów ocenia, że w ciągu ostatnich trzech lat poziom spożycia alkoholu w ich otoczeniu wzrósł, podczas gdy 38,6% uważa, że pozostał on bez zmian. Zaledwie 2,34% zauważyło spadek konsumpcji.

Wykres 10: Dostępność alkoholu. Źródło: Lokalna diagnoza Zagrożeń Społecznych Miasto Będzin 2025 rok

2.4 Przyczyny uzależnień alkoholowych

Najczęściej wskazywanymi przyczynami uzależnienia od alkoholu były problemy emocjonalne (58%), wzorce społeczne i towarzyskie (54%), presja rówieśnicza (43%) oraz łatwy dostęp do alkoholu (38%). Mniejszą, lecz istotną rolę odgrywają brak świadomości skutków, ograniczone możliwości spędzania wolnego czasu, a także predyspozycje genetyczne i brak wsparcia społecznego.

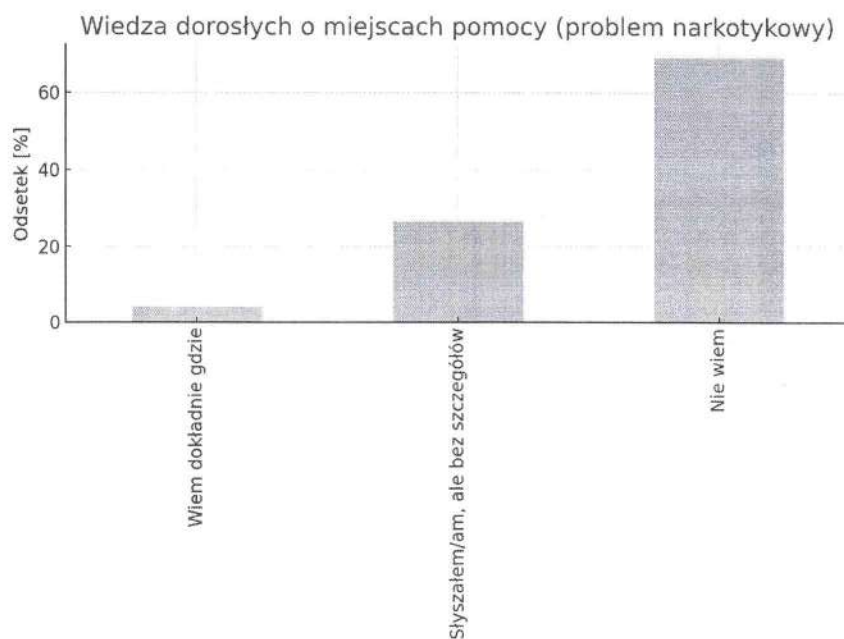
Wykres 11: Najczęściej wskazywane przyczyny uzależnienia od alkoholu – osoby dorosłe. Źródło: Lokalna diagnoza Zagrożeń Społecznych Miasto Będzin 2025 rok.

Znaczącym problemem jest brak wiedzy o tym, gdzie szukać pomocy. Ponad 46% dorosłych nie ma zdania na temat dostępności usług dla osób z problemem alkoholowym, a 34% wprost przyznaje, że nie wie, gdzie mogłoby się zgłosić po wsparcie. Jedynie 7,5% badanych ocenia dostęp do pomocy jako łatwy. Mimo to mieszkańcy dostrzegają wartość psychoterapii – 62,7% wskazuje ją jako najskuteczniejszą formę leczenia, a ponad połowa wierzy w znaczenie „silnej woli”. Wyniki te świadczą o potrzebie szeroko zakrojonych działań informacyjnych i edukacyjnych, skierowanych do dorosłych.

2.5 Problem narkotykowy

Kwestia narkotyków również stanowi wyzwanie społeczne. Niemal połowa dorosłych zna w swoim otoczeniu osobę, która używa narkotyków, a około 36% uznaje, że ich dostępność w mieście jest łatwa lub raczej łatwa. Ponad 80% badanych nigdy nie miało kontaktu z narkotykami, jednak 16,6% przyznało, że w przeszłości zażywało je choć raz. Najczęściej wskazywaną substancją była marihuana lub haszysz. Wiedza o miejscach, gdzie można uzyskać pomoc w przypadku problemu narkotykowego, jest bardzo niska – jedynie 4% respondentów wie dokładnie, gdzie się zgłosić, 26% słyszało o takich miejscach, a aż 69% nie ma żadnej wiedzy w tym zakresie. Najczęściej wskazywane przyczyny sięgania po narkotyki to problemy życiowe (53%), ciekawość (50%) i chęć ucieczki od trudnych emocji (33%). Zaledwie co piąty badany

zna obowiązujące przepisy prawne dotyczące posiadania narkotyków, co dodatkowo podkreśla potrzebę edukacji prawnej i profilaktycznej.

Wykres 12: Wiedza dorosłych o miejscach pomocy – problem narkotykowy. Źródło: Lokalna diagnoza Zagrożeń Społecznych Miasto Będzin 2025 rok.

2.6 Uzależnienia behawioralne

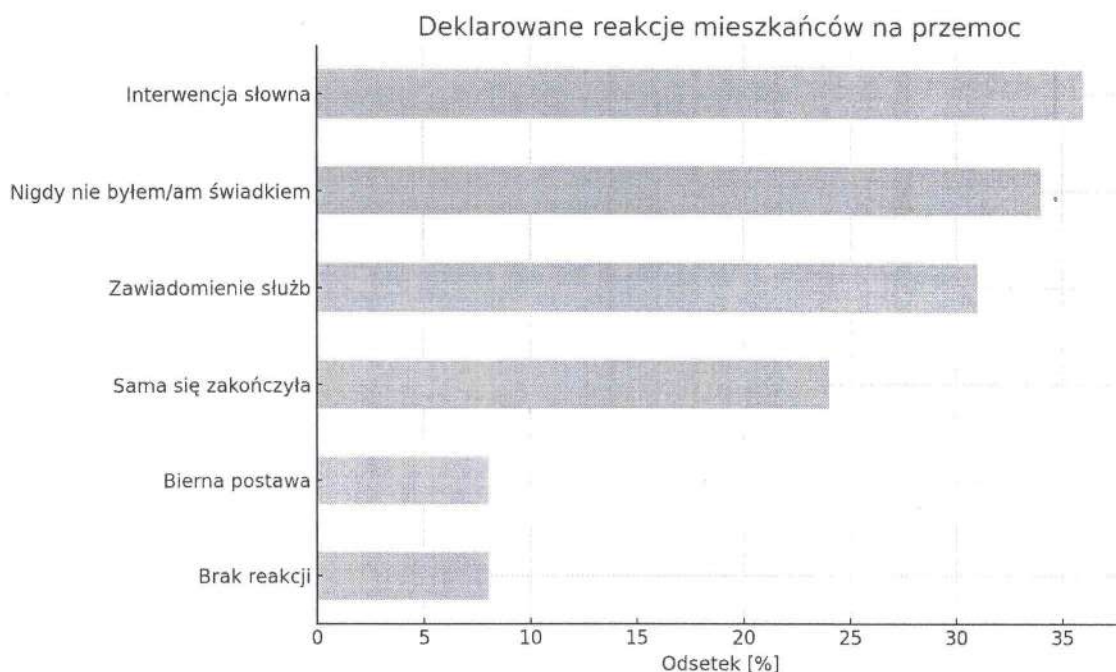
Wyniki dotyczące korzystania z internetu i nowych technologii pokazują, że zjawisko uzależnienia cyfrowego dotyczy coraz szerszej grupy dorosłych. Ponad jedna trzecia mieszkańców spędza w sieci od dwóch do czterech godzin dziennie, a kolejne 25% – ponad cztery godziny. Dla 30% badanych internet stanowił w ostatnim roku sposób na ucieczkę od trudnych emocji, a 34% odczuło stres lub napięcie, gdy nie mogło z niego korzystać. Te dane potwierdzają rosnącą potrzebę działań edukacyjnych w zakresie higieny cyfrowej i świadomego korzystania z mediów elektronicznych. Równocześnie niemal 91% mieszkańców uważa, że od hazardu można się uzależnić, a 11% przyznaje się do grania w gry hazardowe w celu poprawy nastroju.

Wykres 13: Uzależnienia behawioralne – dzienny limit korzystania z Internetu – osoby dorosłe. Źródło: Lokalna diagnoza Zagrożeń Społecznych Miasto Będzin 2025 rok.

2.7 Przemoc i reakcje społeczne

W sferze przemocy wyniki badań są równie niepokojące. Prawie połowa respondentów zna gospodarstwa domowe dotknięte przemocą. Najczęściej deklarowaną reakcją świadków było słowne włączenie się (36%) lub zawiadomienie odpowiednich służb (31%), jednak 8% respondentów przyznaje, że nie reagowało wcale. 34% mieszkańców nigdy nie było świadkiem przemocy. W ciągu ostatnich trzech lat 20% dorosłych doświadczyło przemocy psychicznej, 11% fizycznej, 5% ekonomicznej, a po 3% zaniedbania lub przemocy seksualnej. Dane te potwierdzają konieczność utrzymywania intensywnych działań w zakresie profilaktyki przemocy i wsparcia ofiar.

Wykres 14: Przemoc – reakcje mieszkańców na przemoc. Źródło: Lokalna diagnoza Zagrożeń Społecznych Miasto Będzin 2025 rok.

Podsumowując, dorosła społeczność Będzina stoi przed wieloma współwystępującymi wyzwaniami społecznymi. Na pierwszy plan wysuwają się uzależnienia – zarówno od substancji, jak i technologii – problemy emocjonalne i rodzinne, a także deficyty w zakresie świadomości prawnej i wiedzy o dostępnych formach pomocy. Wysoki poziom wskazań dotyczących zubożenia i pogarszającej się kondycji społecznej świadczy o tym, że mieszkańcy dostrzegają także szerszy kontekst ekonomiczny i kulturowy, który wpływa na ich codzienne funkcjonowanie.

W obszarze problemów alkoholowych kluczowe jest wzmocnienie edukacji społecznej oraz zwiększenie dostępu do wiedzy o możliwościach leczenia i wsparcia.

W obszarze uzależnień behawioralnych konieczne jest prowadzenie regularnej psychoedukacji, dotyczącej higieny cyfrowej, równowagi między życiem online a offline oraz świadomego korzystania z technologii. Działania profilaktyczne powinny promować zdrowe nawyki, umiejętność odpoczynku i budowania relacji w świecie rzeczywistym.

Szczegółnej uwagi wymaga również sfera przemocy – zarówno tej doświadczanej w rodzinie, jak i obserwowanej w przestrzeni publicznej. Wysoki odsetek mieszkańców, którzy znają gospodarstwa domowe dotknięte przemocą, wskazuje na potrzebę kontynuowania działań informacyjnych i interwencyjnych. Ważne jest, aby dorośli mieszkańcy mieli poczucie, że mogą bezpiecznie i skutecznie reagować. Kampanie społeczne powinny skupiać się nie tylko na informowaniu o procedurach, ale także na uczeniu praktycznych sposobów reagowania na przemoc, w tym przemocy wobec kobiet, dzieci i osób starszych. Niezbędne jest także

zapewnienie odpowiedniego wsparcia psychologicznego oraz superwizji dla pracowników instytucji pomocowych – zarówno ze względu na skuteczność działań, jak i zapobieganie wypaleniu zawodowemu.

Ważnym elementem polityki lokalnej powinna być również profilaktyka oparta na budowaniu więzi społecznych i pozytywnych wzorców spędzania czasu wolnego. Dorośli mieszkańcy potrzebują dostępnej oferty rekreacyjnej i kulturalnej, która umożliwi im rozwijanie zainteresowań, aktywność fizyczną i integrację z innymi. Takie działania nie tylko przeciwdziałają izolacji i poczuciu bezradności, ale także stanowią realną alternatywę wobec zachowań ryzykownych, takich jak nadmierne korzystanie z alkoholu czy internetu.

Podsumowując, skuteczna polityka społeczna wobec dorosłych mieszkańców Będzina powinna opierać się na trzech filarach: wiedzy, dostępności i współpracy. Wiedza oznacza świadome podejmowanie decyzji i rozumienie mechanizmów uzależnień oraz przemocy. Dostępność to realna możliwość skorzystania z pomocy, bez barier formalnych i informacyjnych. Współpraca natomiast jest warunkiem trwałej zmiany – bez wspólnego działania instytucji, organizacji i mieszkańców nie da się skutecznie przeciwdziałać zjawiskom, które osłabiają lokalną wspólnotę. Tylko kompleksowe podejście, obejmujące jednocześnie edukację, profilaktykę, wsparcie i integrację społeczną, pozwoli stopniowo budować miasto, w którym dorośli mieszkańcy czują się bezpieczni, kompetentni i współodpowiedzialni za jakość życia społecznego.

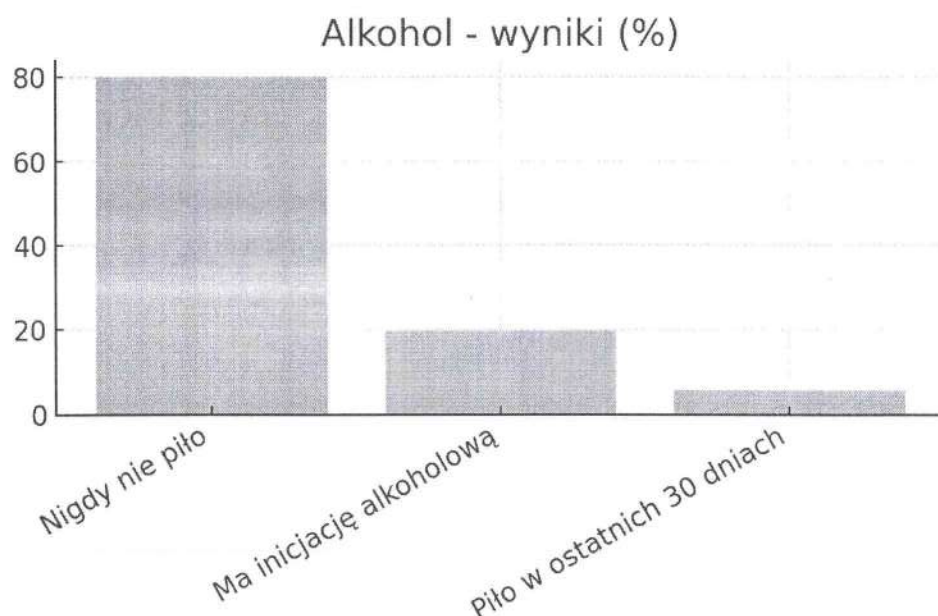
3. Diagnoza zjawiska używania substancji psychoaktywnych i innych problemów społecznych w opinii uczniów szkół podstawowych z terenu miasta Będzina

W będzińskich szkołach przeprowadzono anonimowe, internetowe badanie, metodą CAWI, udział wzięło 1204 uczniów. Celem badania było rozpoznanie zjawisk ryzykownych oraz problemów społecznych, z jakimi mierzą się dzieci i młodzież. Wyniki ukazują zarówno pozytywne tendencje, jak i obszary wymagające pogłębionej profilaktyki i wsparcia.

3.1 Używanie alkoholu

Zdecydowana większość uczniów — aż 80% — nigdy nie piła alkoholu. Mimo to prawie co piąty badany (19,96%) ma już za sobą pierwsze doświadczenie alkoholowe, choć odsetek ten jest niższy niż średnia krajowa wynosząca 34,6%. Niepokojący jest fakt, że wśród tych, którzy mieli kontakt z alkoholem, aż 40% przyznaje, iż nastąpiło to przed ukończeniem 10. roku życia. W ciągu ostatnich 30 dni 6% uczniów sięgało po alkohol. Najczęściej podawane motywacje to chęć bycia lubianym (39%), dopasowania do grupy (36%) oraz próba zapomnienia o problemach (28%).

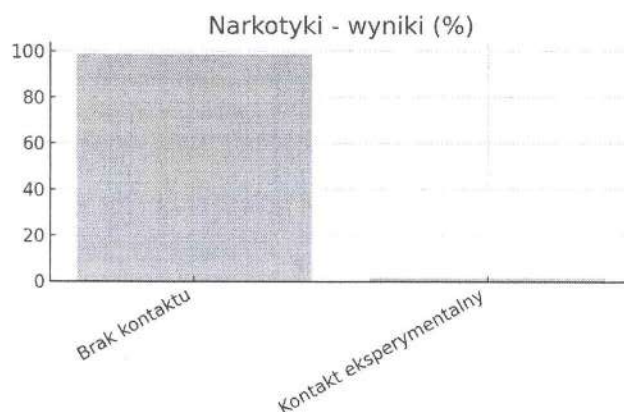
Z badań wynika jednak, że większość uczniów nie odczuwa silnej presji rówieśniczej, w tym zakresie. Pozytywnym sygnałem jest również to, że ponad połowa młodych ludzi (56%) w sytuacji problemowej zwróciłaby się o pomoc do rodziców, choć 9% nadal nie wie, gdzie mogłoby takiego wsparcia szukać.

Wykres 15: Używanie alkoholu – młodzież. Źródło: Lokalna diagnoza Zagrożeń Społecznych Miasto Będzin 2025 rok.

3.2 Narkotyki

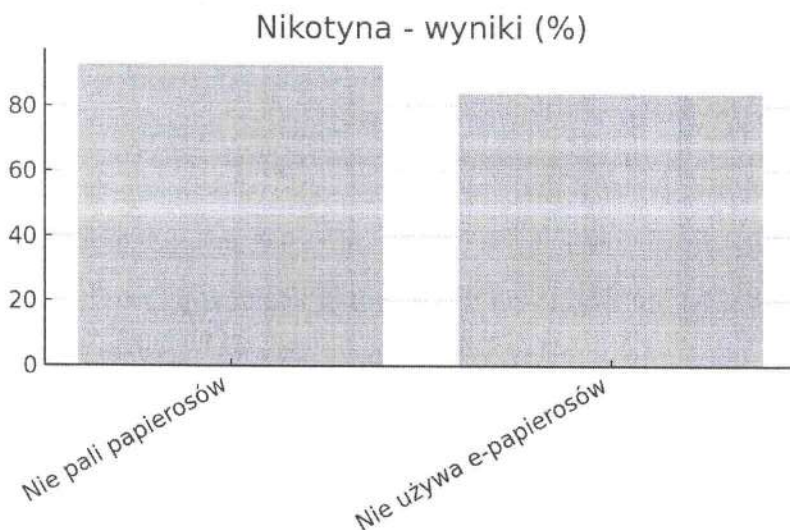
Zjawisko używania narkotyków wśród będzińskich uczniów ma charakter marginalny — 98,6% respondentów nigdy nie miało kontaktu z żadną substancją odurzającą. Eksperymenty z narkotykami dotyczą zaledwie około 1,5% badanych. Wśród wymienianych substancji najczęściej pojawiają się marihuana (64%), leki przeciwbólowe stosowane w celach odurzających (43%) oraz amfetamina (21%). Powody sięgania po środki psychoaktywne to głównie ciekawość, presja rówieśnicza oraz chęć ucieczki od stresu. Wiedza prawna w tym zakresie jest zróżnicowana — 34% uczniów zna konsekwencje posiadania narkotyków, natomiast 15% przyznaje, że nie ma na ten temat żadnych informacji.

Wykres 16: Używanie narkotyków – młodzież. Źródło: Lokalna diagnoza Zagrożeń Społecznych Miasto Będzin 2025 rok.

3.3 Nikotyna i e-papierosy

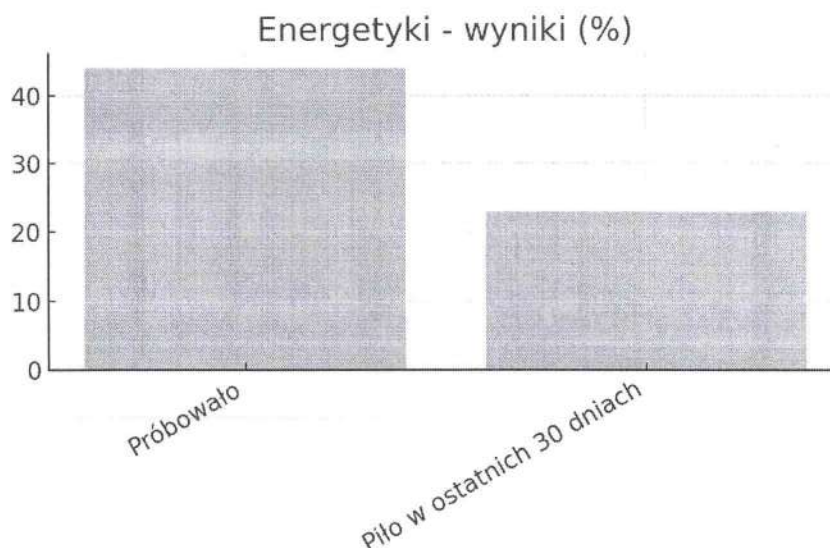
Zdecydowana większość młodzieży deklaruje brak doświadczeń z nikotyną — 93% nigdy nie paliło papierosów, a 84% nie sięgało po e-papierosy. Wśród tych, którzy mieli kontakt z nikotyną, inicjacja następuje najczęściej między 11. a 13. rokiem życia. E-papierosy okazują się znacznie popularniejsze niż tradycyjne papierosy, co potwierdza opinia 47% uczniów, którzy uznają je za modne. Codzienne używanie deklaruje 15% palących papierosy oraz 16% osób korzystających z e-papierosów. W porównaniu z danymi ogólnopolskimi (HBSC) wyniki z Będzina są bardziej optymistyczne.

Wykres 17: Używanie nikotyny – młodzież. Źródło: Lokalna diagnoza Zagrożeń Społecznych Miasto Będzin 2025 rok.

3.4 Napoje energetyczne

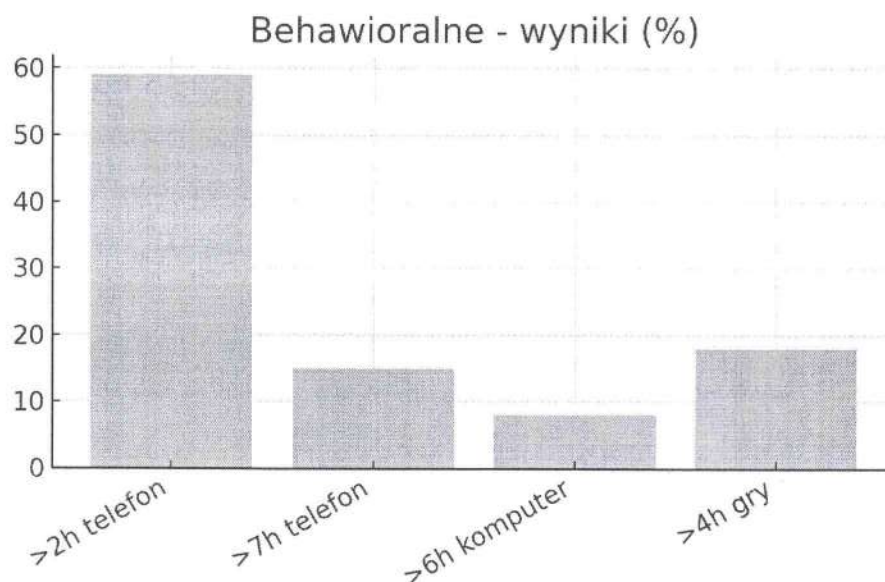
Najczęściej używaną substancją pobudzającą wśród uczniów okazują się napoje energetyczne. Aż 44% młodzieży deklaruje, że próbowało ich przynajmniej raz w życiu, a 23% piło je w ciągu ostatniego miesiąca. Pierwszy kontakt z tymi produktami ma miejsce zwykle między 10. a 12. rokiem życia. Co trzeci uczeń (31%) samodzielnie kupował energetyki, a ponad połowa (54%) uważa, że są one bardzo popularne wśród rówieśników.

Wykres 18: Energetyki – młodzież. Źródło: Lokalna diagnoza Zagrożeń Społecznych Miasto Będzin 2025 rok.

3.5 Uzależnienia behawioralne

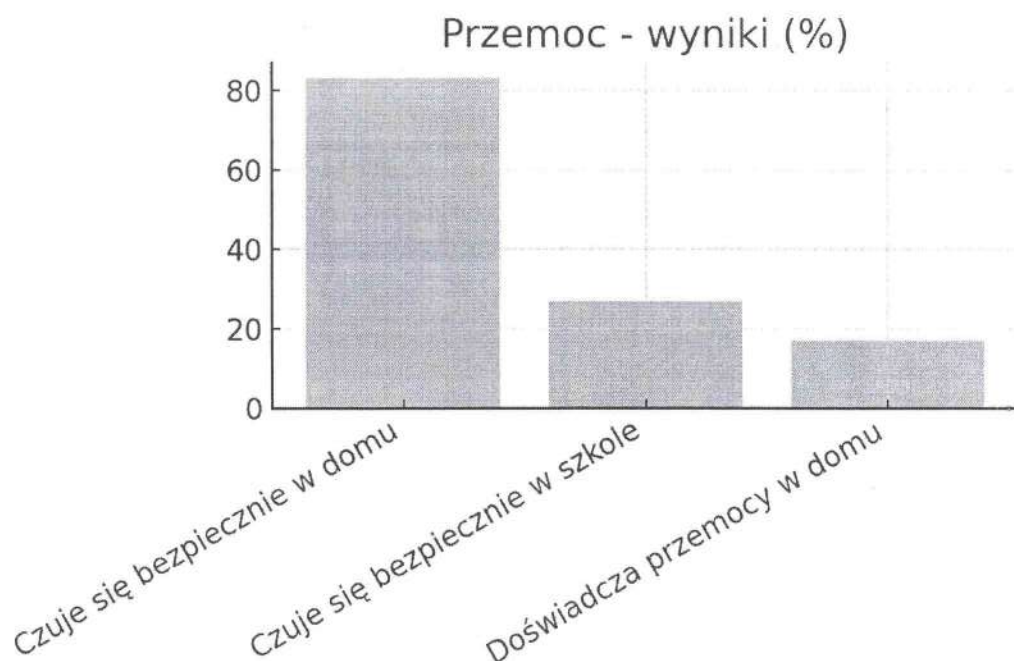
Rosnącym problemem wśród dzieci i młodzieży są uzależnienia behawioralne, zwłaszcza związane z technologią. Aż 59% badanych spędza z telefonem więcej niż 2 godziny dziennie, a 15% – ponad 7 godzin. Przy komputerze 8% uczniów spędza powyżej 6 godzin dziennie, natomiast 18% gra w gry komputerowe ponad 4 godziny każdego dnia. Niepokojący jest również kontakt młodzieży z niebezpiecznymi treściami – 16% uczniów miało wielokrotny kontakt z materiałami zawierającymi przemoc lub pornografię. Dla 18% brak dostępu do Internetu stanowi źródło stresu. Choć 82% badanych nigdy nie uczestniczyło w grach hazardowych, aż 18% miało z nimi kontakt przynajmniej raz.

Wykres 19: Uzależnienia behawioralne – młodzież. Źródło: Lokalna diagnoza Zagrożeń Społecznych Miasto Będzin 2025 rok.

3.6 Przemoc i poczucie bezpieczeństwa

Zdecydowana większość uczniów (83%) czuje się bezpiecznie w domu, jednak tylko 27% odczuwa podobne poczucie bezpieczeństwa w szkole. Przemocy domowej doświadcza 17% dzieci, w tym zarówno przemocy psychicznej, jak i fizycznej. W środowisku szkolnym dominują formy przemocy rówieśniczej takie jak wykluczenie z grupy (53%), pobicie przez kolegów (40%) czy obraźliwe wiadomości (27%). Niepokojące są także przypadki cyberprzemocy (20%), ujawniania zdjęć w sieci (17%) i napastowania seksualnego (10%). W sytuacji przemocy 19% uczniów nie zwróciłoby się po pomoc do nikogo.

Wykres 20: Przemoc i poczucie bezpieczeństwa – młodzież. Źródło: Lokalna diagnoza Zagrożeń Społecznych Miasto Będzin 2025 rok.

Diagnoza społeczna dzieci i młodzieży w Będzinie ujawnia, że młodzi mieszkańcy miasta rzadziej niż ich rówieśnicy w skali kraju sięgają po alkohol, papierosy i narkotyki. Jednocześnie zauważalny jest wzrost znaczenia uzależnień behawioralnych, szczególnie tych związanych z nadmiernym korzystaniem z Internetu i urządzeń cyfrowych. Rosnące znaczenie świata cyfrowego wymaga edukacji na temat bezpiecznego korzystania z Internetu oraz promowania równowagi między aktywnością online i offline. Warto wdrażać programy, które uczą młodzieży odpowiedzialnego korzystania z nowych technologii.

Poważnym problemem pozostaje także przemoc rówieśnicza oraz niskie poczucie bezpieczeństwa w środowisku szkolnym. Konieczne jest rozwijanie programów edukacyjnych ukierunkowanych na zapobieganie przemocy rówieśniczej i hejtowi w sieci. Rekomendowane działania koncentrują się na wzmocnieniu wsparcia psychicznego i emocjonalnego młodzieży, modernizacji profilaktyki szkolnej, zwiększeniu współpracy między instytucjami a rodzinami, edukacji cyfrowej oraz przeciwdziałaniu przemocy. Ważne jest także objęcie profilaktyką najmłodszych dzieci, co pozwoli w przyszłości ograniczyć skalę zachowań ryzykownych i budować bardziej świadome, zdrowe i empatyczne społeczeństwo.

VII Zasoby instytucjonalne, świadczące pomoc mieszkańcom miasta w rozwiązywaniu problemów uzależnień

Realizacja programu opiera się na wykorzystaniu lokalnych zasobów instytucjonalnych oraz współpracy z placówkami spoza terenu miasta. Poniżej przedstawiono główne instytucje i formy pomocy dostępne dla mieszkańców Będzina w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.

1. Placówki i inicjatywy na terenie miasta Będzina:

- **placówki leczenia odwykowego prowadzące działalność ambulatoryjną**
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Pro Salute” – Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia przy ulicy Sączewskiego. Oferuje profesjonalną pomoc terapeutyczną i psychiatryczną dla osób uzależnionych od alkoholu oraz członków ich rodzin. Poradnia kontynuuje swoją działalność zapewniając stałą dostępność terapii indywidualnej i grupowej dla mieszkańców miasta.
- **punkty konsultacyjno-informacyjne dla osób i rodzin mających problemy alkoholowe, w tym dla ofiar przemocy domowej** pełnią dużą rolę w świadczeniu pomocy osobom uzależnionym oraz ich rodzinom w zakresie prawnym, profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy. Głównym zadaniem punktów konsultacyjnych jest motywowanie osób potrzebujących wsparcia do podjęcia terapii, udzielenie informacji, a w razie potrzeby inicjowanie interwencji. Zadania punktów obejmują między innymi: zachęcanie osób uzależnionych i współuzależnionych do rozpoczęcia leczenia, kierowanie do odpowiednich placówek, udzielanie wsparcia po zakończonym leczeniu, rozpoznawanie przypadków przemocy domowej, udzielanie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymywania przemocy, gromadzenie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji poszczególnych służb i instytucji z terenu gminy, które powinny być włączone w systemową pomoc dla rodziny

Na terenie miasta działa:

1. *Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla ofiar przemocy domowej, działający w Będzinie Groźcu przy ulicy Konopnickiej (Szkoła Podstawowa nr 6).*
2. *Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla ofiar przemocy domowej, działający w Będzinie przy ulicy 11 Listopada 1 (Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej).*
3. *Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla ofiar przemocy domowej, działający w Będzinie przy ulicy rtm. Witolda Pileckiego 17 (Miejska Świetlica Środowiskowa).*

4. *Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla osób i rodzin mających problemy alkoholowe, działający przy Specjalistycznym Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Marvit” przy ulicy Małachowskiego 16.*

W ramach punktu prowadzone są działania na kilku płaszczyznach, między innymi: diagnozowanie problemu zgłaszanego przez osobę, udzielanie konsultacji zgodnie z integracyjną psychoterapią uzależnień w obszarze pracy z osobą uzależnioną i rodziną. Działania profilaktyczne i edukacyjne na rzecz uświadomienia zagrożeń wynikających z używania i nadużywania alkoholu. Korekta oraz intensyfikacja kompetencji społecznych poprzez wzmacnianie oraz kreowanie zasobów uczestników spotkań. W przypadku stwierdzenia istnienia objawów zespołu abstynencyjnego klient miał możliwość skorzystania z porady lekarza psychiatry.

- **Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla osób z problemem nadużywania innych niż alkohol substancji psychoaktywnych oraz dla członków ich rodzin.** Oferuje darmowe konsultacje, wsparcie psychologiczne i informacje o leczeniu. Pomaga w diagnozowaniu problemów, motywuje do terapii, udziela informacji o dostępnych placówkach (w tym stacjonarnych i ambulatoryjnych) oraz wspiera w procesie zdrowienia i radzenia sobie z uzależnieniem, w tym także osoby z najbliższego otoczenia. Na terenie miasta działa Punkt Konsultacyjno-Informacyjny przy ul. Sportowej 2 (Szkoła Podstawowa nr 10).

- **Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.** Do zadań Komisji należy inicjowanie przedsięwzięć w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Prowadzenie czynności związanych z orzekaniem o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu poddania się leczeniu w zakładach lecznictwa odwykowego, w tym sporządzanie i przekazywanie do Sądu Rejonowego, III Wydziału Rodzinnego w Będzinie wniosków w tej sprawie, motywowanie osób do podjęcia leczenia odwykowego. Udział w pracach zespołu Interdyscyplinarnego i grupach diagnostyczno-pomocowych, szczególnie tam, gdzie problem przemocy współwystępuje z nadużywaniem alkoholu. Opiniowanie uchwał dotyczących liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz usytuowania na terenie miasta miejsc sprzedaży napojów alkoholowych. Opiniowanie projektu Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii oraz sprawozdania z jego realizacji. Opiniowanie w drodze postanowienia wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych pod kątem spełniania warunków uchwał, o których mowa w art. 18 ust. 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Kontrola punktów sprzedaży napojów alkoholowych pod kątem przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

- **Zespół Interdyscyplinarny w Będzinie.** Zadaniem Zespołu jest podejmowanie działań mających na celu ochronę osób doznających przemocy domowej w tym realizacją procedury Niebieskiej Karty. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele policji, ośrodka pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, prokuratury czy organizacji pozarządowych. Głównym zadaniem Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań wymienionych podmiotów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
- **Komenda Powiatowa Policji w Będzinie.** Do zadań Policji należy ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego. Policja jest kluczowym partnerem – prowadzi interwencje dotyczące alkoholu (patrole, zatrzymania), zgłasza wnioski do MKRPA, prowadzi działania profilaktyczne w placówkach oświatowych.
- **Sąd Rejonowy – III Wydział Rodzinny i Nieletnich oraz Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej.** Orzekanie w sprawach związanych z nadużywaniem alkoholu, prowadzenie nadzoru kuratorskiego nad osobami objętymi postanowieniem o zobowiązanie do leczenia odwykowego. Współpraca z MKRPA w zakresie wymiany informacji oraz podejmowania działań mających doprowadzić do zastosowania obowiązku poddania się leczeniu.
- **Miejska Świetlica Środowiskowa przy rtm. Witolda Pileckiego PRL 17.** Placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, szczególnie z rodzin z problemami uzależnień. Świetlica zapewnia opiekę wychowawczą, zajęcia edukacyjne, socjoterapeutyczne oraz dożywianie. W roku bieżącym z zajęć prowadzonych w świetlicy oraz dożywiania korzysta 22 dzieci. Podopieczni świetlicy biorą udział w imprezach sportowych i kulturalno-rozrywkowych, jak kino, teatr.
- **Grupy socjoterapeutyczne** stanowią podstawę pracy profilaktycznej z dziećmi pochodzącymi z rodzin mających problemy z alkoholizmem. W trakcie dwugodzinnych spotkań dwa razy w tygodniu dzieci nie tylko są dożywiane, lecz przede wszystkim mają okazję uczestniczyć w zajęciach edukacyjnych i wychowawczych. Aktualnie 15 grup socjoterapeutycznych funkcjonuje w 9 placówkach szkolnych, takich jak: Szkoła Podstawowa nr 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 13. Dwie grupy działają w Szkole Podstawowej nr 6, 8, 9, 10, 11 i 13. Z prowadzonych zajęć korzysta ogółem 150 dzieci, po dziesięcioro w każdej grupie.
- **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie** mieszczący się przy ulicy 11 Listopada 1 świadczy szerokie spektrum pomocy, w tym: poradnictwo, pracę socjalną oraz pomoc finansową osobom i rodzinom z tytułu alkoholizmu i narkomanii, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. W ramach MOPS działają specjaliści – konsultanci, m.in. do spraw osób uzależnionych i współuzależnionych oraz przeciwdziałania przemocy.
- **Schronisko dla Bezdomnych, prowadzone w Będzinie przy ulicy Wolskiej 45** przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie. W ramach swojej działalności udziela

pomocy polegającej na zapewnieniu schronienia wraz z wyżywieniem osobom bezdomnym, nierzadko borykającymi się z problemem uzależnień. Zadaniem schroniska jest motywowanie podopiecznych do podejmowania działań dotyczących leczenia uzależnień i wychodzenia z bezdomności. Ponadto w okresie od 1 października do 30 kwietnia na terenie Schroniska dla Bezdomnych Mieszkańców Miasta Będzina funkcjonuje ogrzewalnia. Osoba potrzebująca wsparcia, zagrożona wychłodzeniem ma możliwość ogrzania się w ciepłym pomieszczeniu, zmiany odzieży czy skorzystania z gorącego napoju.

- **Grupa wsparcia AA** na terenie miasta znajduje się grupa Anonimowych Alkoholików, która tworzy wspólnotę mężczyzn i kobiet dzieląc się nawzajem swoim doświadczeniem, siłą i nadzieją, aby rozwiązać swój problem i pomagać innym w wyzdrowieniu. Jedynym warunkiem uczestnictwa we wspólnocie jest chęć zaprzestania picia. Grupa „Znicz” Będzin ul. Królowej Jadwigi 17 (przy kościele Św. Jadwigi Śląskiej). Mitingi odbywają się w piątki o godzinie 18.00. Grupa „Wiara” Będzin ul. Koszelew 1 (przy kościele Św. Barbary w Będzinie). Mitingi odbywają się w soboty o godzinie 10.00. Rola grup AA często stanowi uzupełnienie profesjonalnej terapii lub wręcz podstawową formę wsparcia dla osób, które ukończyły leczenie. Program przewiduje wspieranie działalności grup AA oraz promowanie ruchów samopomocowych, w tym także grup: Al – Anon i Al-ateen.

- Na terenie miasta działa ponadto **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie**, mieszczące się przy ulicy Krasickiego 17 - będące jednostką organizacyjną powiatu będzińskiego, obejmujące w swoich kompetencjach świadczenie pomocy rodzinom doświadczającym przemocy domowej.

2. Znajdujące się poza terenem miasta:

- **placówki leczenia odwykowego prowadzące działalność ambulatoryjną i współpracujące w tym zakresie z miastem:**

1. Poradnia Terapii Uzależnień Powiatowego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej przy ulicy Szpitalnej 40 w Czeladzi.
2. Centrum Psychoterapii i Leczenia Uzależnień w Sosnowcu.
3. Centrum Psychiatrii w Katowicach Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu przy ulicy Korczaka 2.
4. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu i Innych Środków Psychoaktywnych Mens Sana w Mysłowicach.
5. Samodzielny Publiczny Zakład Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Siemianowicach Śląskich.

• *placówki leczenia odwykowego prowadzące działalność stacjonarną i współpracujące w tym zakresie z miastem:*

1. Centrum Psychiatrii w Katowicach Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu.
2. Centrum Psychiatrii w Katowicach Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu, Filia w Skoczowie.
3. Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Gorzycach.
4. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Państwowy Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Rybniku.
5. Szpital Psychiatryczny w Toszku.
6. Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny w Lublińcu.
7. Specjalistyczny Szpital – Oddział Terapii Uzależnień od Alkoholu w Branicach.
8. Ośrodek Terapii Uzależnień w Parzymiechach
9. Zagłębiowski Szpital Kliniczny w Czeladzi.

• *Izba Wytrzeźwień w Sosnowcu* odgrywa ważną rolę w odizolowaniu nietrzeźwych osób, które stanowią zagrożenie dla siebie, swoich rodzin i społeczeństwa.

VIII Zadania, cele i metody Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

Głównym celem Programu jest ograniczenie szkód zdrowotnych i zaburzeń życia rodzinnego wynikających z używania alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, a także minimalizacji negatywnych skutków społecznych związanych z używaniem środków psychoaktywnych, głównie alkoholu, narkotyków oraz uzależnień behawioralnych. Program ma również na celu podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Będzina oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych.

Zadanie nr 1:

zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków oraz członków ich rodzin

Cele:

- zachowanie trwałej abstynencji,
- poprawa zdrowia psychicznego,
- minimalizowanie szkód zdrowotnych,

- nabycie umiejętności potrzebnych do rozwiązywania problemów emocjonalnych i rozwój osobisty.

Metody:

1. Świadczenie osobom uzależnionym od alkoholu, ryzykownie spożywającym alkohol, pijącym szkodliwie, osobom z syndromem dorosłych dzieci alkoholików oraz członkom ich rodzin pomocy z zakresu udzielania konsultacji indywidualnych,
2. Pomoc terapeutyczna dla osób uzależnionych od narkotyków i zagrożonych uzależnieniem poprzez świadczenie porad i konsultacji indywidualnych (punkt konsultacyjny na terenie gminy – pokrywanie kosztów wynagrodzeń osobom świadczącym wsparcie w tym punkcie),
3. Wsparcie i pomoc osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków w dostępie do świadczeń medycznych w zakresie terapii uzależnień,
4. Zabezpieczenie pomocy psychologicznej osobom nieletnim wykazującym tendencje do szkodliwego i ryzykownego używania alkoholu i substancji psychoaktywnych oraz ich rodzinom,
5. Współpraca z placówkami służby zdrowia w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych,
6. Wspieranie działalności Punktów Konsultacyjno-Informacyjnych, poprzez pokrywanie kosztów wynagrodzeń dla osób świadczących pomoc i wsparcie osobom uzależnionym od alkoholu, uzależnionym od narkotyków, zagrożonych uzależnieniem, pijącym ryzykownie, szkodliwie oraz członkom ich rodzin,
7. Rozpowszechnianie wśród mieszkańców informacji o instytucjach i stowarzyszeniach świadczących pomoc terapeutyczną i rehabilitacyjną na terenie miasta (strona, tematyczne ulotki),
8. Rozpowszechnianie informacji o istnieniu, działaniach i miejscach spotkań grup samopomocowych, abstynenckich i trzeźwościowych, w tym, m.in. : AA, Al Anon, DDA,
9. Kontynuowanie współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Będzinie, Sądem Rejonowym, Sądem Rodzinnym w Będzinie, Komendą Powiatową Policji w Będzinie, Prokuraturą Rejonową w Będzinie - w zakresie indywidualnego pilotowania sytuacji rodzinno - bytowej osoby uzależnionej, potwierdzania istniejącego problemu alkoholowego u osoby zgłaszanej do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Zadanie nr 2:

udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową

Cele:

- pomoc osobom współuzależnionym – zapobieganie dalszemu powstawaniu problemów związanych z nadużywaniem alkoholu i stosowaniem substancji psychoaktywnych przez członka/członków rodziny,
- zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego,
- pomoc dzieciom pochodzącym ze środowiska dotkniętego alkoholizmem, narkomanią, przemocą,
- zmniejszenie skali i natężenia szkód związanych z uzależnieniem od alkoholu i narkomanii, takich jak: przemoc domowa, zaniedbania i konflikty rodzinne.

Metody:

1. Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu poprzez:
 - przyjęcie zgłoszenia o przypadku wystąpienia nadużywania alkoholu,
 - zaproszenie na rozmowę motywująco-interwencyjną osoby, wobec której wpłynęło zgłoszenie,
 - motywowanie osoby do podjęcia dobrowolnego leczenia odwykowego wraz ze wskazaniem instytucji udzielających pomocy osobom z problemem alkoholowym,
 - skierowanie osoby na badanie do biegłych sądowych (lekarza psychiatry i psychologa lub lekarza psychiatry i specjalisty psychoterapii uzależnień), celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego,
 - pokrywanie kosztów wykonania badań i sporządzenia opinii w przedmiocie uzależnienia,
 - przygotowanie dokumentacji związanej z postępowaniem sądowym wraz z opinią wydaną przez biegłych,
 - złożenie wniosku o wszczęcie postępowania do Sądu Rodzinnego,
 - pokrywanie kosztów sądowych, w związku z przekazaniem wniosku do Sądu Rodzinnego o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego.
2. Wspieranie działalności instytucji i stowarzyszeń niosących pomoc psychologiczną, terapeutyczną i prawną osobom współuzależnionym, w tym ofiarom przemocy domowej poprzez:
 - wspieranie istniejących Punktów Konsultacyjno-Informacyjnych dla osób współuzależnionych i ofiar przemocy - pokrywanie kosztów wynagrodzeń dla osób świadczących pomoc prawną i psychologiczną oraz wsparcie osobom współuzależnionym i ofiarom przemocy,
 - organizowanie i pokrywanie kosztów szkoleń z zakresu świadczenia pomocy osobom współuzależnionym oraz ofiarom przemocy domowej,

- pozyskiwanie i przekazywanie materiałów edukacyjnych,
- organizowanie i finansowanie spotkań, wydarzeń warsztatów i happeningów poświęconych przeciwdziałaniu uzależnieniom, sprzyjających umacnianiu więzi rodzinnych ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych, z problemem uzależnień i przemocy,
- współpraca z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Będzinie, celem rozeznania potrzeb i ustalenia zakresu i form pomocy rodzinie osoby uzależnionej lub zagrożonej uzależnieniem,
- współpraca Zespołem Interdyscyplinarnym w Będzinie oraz grupami diagnostyczno – pomocowymi, pod kątem podejmowanych działań interwencyjno – edukacyjnych zmierzających do ochrony rodzin doświadczających przemocy,

3. Finansowanie i organizowanie szkoleń, porad, konferencji, warsztatów dla członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego i innych osób, zawodowo zajmujących się rozwiązywaniem problemów alkoholowych, narkomanii i przeciwdziałaniem przemocy domowej na terenie miasta, w tym organizowanie superwizji. Pokrywanie kosztów podróży służbowych związanych z udziałem w szkoleniach,

4. Realizacja zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej, w tym w szczególności:

- doskonalenie i upowszechnianie standardów interdyscyplinarnej pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej,
- doskonalenie metod interwencji w sytuacji przemocy domowej w ramach procedury „Niebieskie Karty”,
- opracowanie, realizacja i finansowanie programów profilaktyki przemocy domowej,
- finansowanie społecznych kampanii edukacyjnych, konferencji, wykładów, w tym współorganizowanie wspólnie z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Będzinie akcji przeciwdziałających alkoholizmowi oraz przemocy domowej. Udział w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych.

Zadanie nr 3:

prorowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych.

Cele:

- ograniczenie rozmiarów i skutków alkoholizmu i narkomanii,
- zwiększenie wiedzy na temat szkodliwości używania alkoholu i narkotyków,
- promowanie zdrowego stylu życia, wolnego od używek.

Metody:

1. Prowadzenie działań o charakterze profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej minimalizujących ryzyko nadużywania substancji psychoaktywnych, w tym ograniczających szkody wynikające z ryzykownego picia alkoholu poprzez realizację programów adresowanych do uczniów ich rodziców, nauczycieli oraz udzielanie specjalistycznej pomocy rodzinom zagrożonym i dotkniętym problemem alkoholowym i narkomanią,
2. Poszerzanie i udoskonalanie oferty, rozpowszechnianie oraz wdrażanie programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, obejmujących także uzależnienia od nikotyny, skierowanych do dorosłych, dzieci, młodzieży oraz rodziców,
3. Wspieranie programów profilaktyczno - wychowawczych dla dzieci i młodzieży, koncertów, konkursów i przeglądów twórczości w placówkach oświatowo-wychowawczych, w tym również w zakresie organizacji czasu wolnego,
4. Realizacja programów edukacyjno – profilaktycznych w zakresie uzależnień behawioralnych, radzenia sobie z emocjami i zachowaniami agresywnymi, asertywność, budowanie relacji interpersonalnych, rozwiązywania konfliktów,
5. Organizowanie i finansowanie przedstawień teatralnych, w tym świątecznej imprezy mikołajkowej dla dzieci ze środowisk dotkniętych alkoholizmem, narkomanią wraz z zakupem paczek. Pokrywanie kosztów przewozu dzieci na imprezy,
6. Organizowanie i finansowanie przedsięwzięć profilaktycznych adresowanych do dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i narkomanią, w tym letnich i zimowych pólkolonii,
7. Dofinansowanie szkoleń, kursów specjalistycznych w zakresie pracy profilaktycznej z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi oraz rozwijanie umiejętności prowadzenia zajęć profilaktycznych organizowanych dla nauczycieli, pedagogów, psychologów,
8. Organizowanie i finansowanie lokalnych imprez i festynów profilaktycznych dla młodzieży i dorosłych, promujących zdrowy styl życia, w tym towarzyszących realizacji kampanii społecznych o charakterze ogólnopolskim,

9. Finansowanie/współfinansowanie działalności Miejskiej Świetlicy Środowiskowej w Będzinie w zakresie dożywiania dzieci, doposażania, zakupu materiałów edukacyjnych, piśmienniczych i innych niezbędnych do prowadzenia zajęć o charakterze kompensacyjnym i profilaktycznym,
10. Kontynuowanie pomocy socjoterapeutycznej dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym, narkomanii i przemocy poprzez:
 - ☐ prowadzenie grup i świetlic socjoterapeutycznych, w tym Miejskiej Świetlicy Środowiskowej,
 - ☐ pokrywanie kosztów wynagrodzeń dla osób prowadzących zajęcia wraz z pochodnymi,
 - ☐ pokrywanie kosztów zakupu wyposażenia i sprzętu, artykułów piśmienniczych, pomocy dydaktycznych, udziału dzieci w wycieczkach, dożywianie dzieci uczestniczących w zajęciach socjoterapeutycznych,
11. Finansowanie kolonii/półkolonii z programem profilaktycznym, stanowiących integralny element całorocznej pracy z dziećmi,
12. Aktywne spędzanie czasu wolnego dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców miasta propagującego ideę trzeźwości oraz zdrowego stylu życia jako alternatywa dla używek. Organizowanie i finansowanie wyjazdów plenerowych, integracja społeczna, ruch na świeżym powietrzu,
13. Finansowanie pozalekcyjnych zajęć sportowych, stanowiących integralny element szkolnych programów profilaktyczno - wychowawczych, doposażanie placówek oświatowo - wychowawczych w sprzęt sportowy przeznaczony do realizacji profilaktycznych zajęć sportowo – rekreacyjnych,
14. Pokrywanie kosztów zakupu pomocy naukowych, dydaktycznych i książek oraz prenumeraty specjalistycznej prasy dla osób odpowiedzialnych za realizację programów profilaktycznych,
15. Udział w ogólnopolskich społecznych kampaniach edukacyjnych oraz kampaniach lokalnych dotyczących profilaktyki problemów uzależnień, w tym przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Pokrywanie kosztów wynagrodzeń dla prelegentów biorących udział w konferencjach i seminariach, pokrywanie wydatków towarzyszących realizacji kampanii (np. zakup poczęstunku, spektakli profilaktycznych, druk ulotek, plakatów, billboardów, gadżetów z logo kampanii, artykułów piśmienniczych i edukacyjnych, nagród),
16. Prowadzenie działań edukacyjnych z wykorzystaniem materiałów edukacyjnych (ulotki, broszury, plakaty, czasopisma) wśród określonych grup adresatów: młodzieży, sprzedawców, pracowników służby zdrowia, pracowników pomocy społecznej, nauczycieli, rodziców, policjantów, samorządowców, kierowców,

17. Prowadzenie działań informacyjno – edukacyjnych na temat FASD.

Zadanie nr 4:

wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.

Cele:

- budowanie systemu współpracy,
- interdyscyplinarna współpraca na rzecz przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii,
- współdziałanie na rzecz lokalnej społeczności.

Metody:

1. Wspieranie działalności podmiotów, realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i krzewienia trzeźwości. Finansowanie zadań wynikających z Programu, realizowanych przez instytucje, organizacje pozarządowe stowarzyszenia i osoby fizyczne wyłonione w drodze konkursów ogłaszanych przez Prezydenta Miasta Będzina.
2. Finansowanie szkoleń, konferencji i innych form podnoszenia kwalifikacji zawodowych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom przedstawicielom instytucji, stowarzyszeń i osobom fizycznym, zawodowo zajmujących się rozwiązywaniem problemów uzależnień i przeciwdziałaniem przemocy domowej na terenie miasta.
3. Prowadzenie działań wspierających abstynencję i trzeźwienie osób uzależnionych, w tym: organizowanie integracyjnych wydarzeń, mających na celu promowanie stylu życia wolnego od uzależnień.

Zadanie nr 5:

podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Cele:

- zmniejszenie naruszeń prawa w zakresie bezwzględnego zakazu sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim i nietrzeźwym,
- zmniejszenie udziału nietrzeźwości wśród przyczyn naruszania prawa i porządku publicznego.

Metody:

1. Podejmowanie wobec sprzedawców napojów alkoholowych działań kontrolnych i interwencyjnych, mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.

2. Podejmowanie wobec przedsiębiorców posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych czynności kontrolnych, w tym kontroli oświadczeń przedkładanych do 31 stycznia o wartości sprzedaży napojów alkoholowych za rok poprzedni.
3. Kontynuowanie współpracy z Komendą Powiatową Policji w Będzinie oraz Strażą Miejską w zakresie rozszerzania interwencji wobec nielegalnego handlu i łamania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
4. Podejmowanie działań interwencyjnych wobec firm prowadzących promocję i reklamę napojów alkoholowych, skierowaną do młodzieży.
5. Inicjowanie działań zmierzających do podejmowania interwencji przez funkcjonariuszy Policji oraz Straży Miejskiej w sytuacjach spożywania alkoholu w miejscach publicznych.
6. Kierowanie wniosków do Sądu w uzasadnionych przypadkach.

Zadanie nr 6:

Pomoc społeczna dla osób uzależnionych i rodzin osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego

Cele:

- wzmacnianie postaw sprzyjających aktywizacji i integracji ze środowiskiem lokalnym,
- udzielanie świadczeń finansowych i niefinansowych zgodnie z ustawą o pomocy społecznej oraz udzielanie wsparcia w formie pracy socjalnej osobom i rodzinom z problemem uzależnienia.

Metody:

1. Aktywizacja i integracja ze środowiskiem lokalnym.
2. Kierowanie do instytucji wspierających wyjście z nałogu.
3. Współpraca z instytucjami w kierunku wsparcia osób uzależnionych i współuzależnionych.
4. Udzielanie pomocy wynikających z ustawy o pomocy społecznej.
5. Udzielanie schronienia.
6. Udzielanie pomocy rodzinom oraz dzieciom z rodzin z problemem narkotykowym.
7. Interdyscyplinarna współpraca na rzecz przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii, współdziałanie na rzecz lokalnej społeczności.

Zadanie nr 7:

wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej.

Cele:

- reintegracja osób uzależnionych od alkoholu.

Metody:

1. Współpraca z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Udzielanie pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom, dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez świadczenie pracy socjalnej i pomocy finansowej oraz podejmowanie i wspieranie działań zmierzających do aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych od alkoholu, wykluczonych społecznie.

Zadanie nr 8:

prowadzenie edukacji publicznej i kształtowanie opinii publicznej w sprawach związanych z nadużywaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

Cele:

- podnoszenie świadomości społecznej na temat szkodliwości picia alkoholu i zażywania substancji psychoaktywnych,
- zmniejszenie rozmiarów zjawiska nadużywania alkoholu i substancji psychoaktywnych przez młodzież i osoby dorosłe.

Metody:

1. Prowadzenie systemu informacji o działaniach podejmowanych na terenie gminy w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii poprzez umieszczanie informacji w lokalnych mediach.
2. Pokrywanie kosztów udziału gminy w ogólnopolskich, regionalnych i lokalnych kampaniach społecznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej, w tym pokrywanie kosztów towarzyszących kampanii (np. zakup nagród, organizacja festynów, pikników, quizów, konkursów, zakup poczęstunku itp.).
3. Udostępnianie informacji o aktualnej ofercie pomocy na terenie gminy w zakresie problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy domowej.
4. Pozyskiwanie materiałów edukacyjnych dotyczących problematyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy domowej oraz ich dystrybucja wśród mieszkańców miasta. Pokrywanie kosztów doręczeń i przesyłek pocztowych.

5. Aktywizacja i edukacja lokalnych decydentów i radnych co do wagi i skali problematyki alkoholowej poprzez zapraszanie ich do lokalnych debat, kampanii edukacyjnych, udziału w konferencjach.
6. Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych, mających na względzie poprawę bezpieczeństwa i porządku publicznego.
7. Prowadzenie edukacji wśród uczestników ruchu drogowego z wykorzystaniem materiałów informacyjnych i edukacyjnych, w tym pokrywanie kosztów wykładów i prelekcji z zakresu bezpieczeństwa na drodze.
8. Kontynuowanie współpracy z policją i strażą miejską odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w miejscach publicznych poprzez zwiększenie liczby patroli i kontroli kierowców pod względem trzeźwości.

Zadanie nr 9:

monitorowanie problemów uzależnień w gminie oraz ewaluacja prowadzonych działań profilaktycznych.

Cele:

- określenie zachodzących zmian i trendów w zakresie problemów i postaw związanych z alkoholizmem, narkomanią, przemocą,
- analizowanie rzeczywistych skutków podejmowanych działań profilaktycznych.

Metody:

1. Współpraca z instytucjami i organizacjami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii, celem pozyskiwania danych statystycznych.
2. Zlecenie i opracowanie lokalnej diagnozy problemów uzależnień i innych zagrożeń społecznych.

IX Wskaźniki realizacji zadań:

- liczba udzielonych konsultacji, z podziałem na osoby uzależnione i współuzależnione,
- liczba odbiorców, którzy skorzystali ze specjalistycznej pomocy,
- liczba godzin prowadzonych konsultacji,
- liczba osób korzystających z usług placówek terapii uzależnień,
- liczba wniosków kierowanych do MKRPA w sprawie objęcia leczeniem odwykowym osób nadużywających alkoholu,

- liczba osób zaproszonych na rozmowę Zespołu Motywująco – Interwencyjnego Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- liczba przeprowadzonych rozmów przez członków MKRPA z osobami nadużywającymi alkoholu,
- liczba osób skierowanych na badania do biegłych w sprawie wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
- liczba sporządzonych opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
- liczba wniosków skierowanych do Sądu o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego,
- liczba udzielonych konsultacji psychologicznych w Punktach Konsultacyjno – Informacyjnych,
- liczba osób, którym udzielono konsultacji w Punktach Konsultacyjno- Informacyjnych,
- liczba osób korzystających z porad prawnych w Punktach Konsultacyjno – Informacyjnych,
- liczba porad prawnych z których skorzystały osoby w Punktach Konsultacyjno – Informacyjnych,
- liczba procedur „Niebieskie Karty”,
- liczba grup pomocowo-diagnostycznych, w których uczestniczyli członkowie MKRPA,
- liczba podopiecznych placówki wsparcia dziennego,
- liczba programów profilaktycznych realizowanych w placówce wsparcia dziennego,
- liczba grup socjoterapeutycznych funkcjonujących na terenie miasta,
- liczba uczestników zajęć grup socjoterapeutycznych,
- liczba zrealizowanych godzin w grupach socjoterapeutycznych,
- liczba uczestników półkolonii/ kolonii socjoterapeutycznych,
- liczba programów profilaktycznych realizowanych w trakcie półkolonii/kolonii socjoterapeutycznych,
- liczba sfinansowanych szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób zajmujących się problematyką uzależnień,
- liczba uczestników szkoleń i kategoria odbiorców,
- liczba zorganizowanych działań profilaktycznych w placówkach oświatowych (warsztaty/programy profilaktyczne),
- liczba osób biorących udział w działaniach profilaktycznych, w tym liczba dzieci i młodzieży, rodziców, opiekunów i nauczycieli,
- liczba i rodzaj zorganizowanych przedsięwzięć profilaktycznych,
- liczba uczestników zorganizowanych przedsięwzięć profilaktycznych,
- liczba uczestników pozalekcyjnych profilaktycznych zajęć sportowych,
- liczba przeprowadzonych godzin pozalekcyjnych profilaktycznych zajęć sportowych,
- liczba realizowanych kampanii profilaktyczno-edukacyjnych,
- liczba osób biorących udział w kampaniach profilaktyczno-edukacyjnych,

- liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych,
- liczba podjętych interwencji zmierzających do cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w związku z naruszeniem przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- liczba rodzin i osób korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, w związku z problemem alkoholowym i narkomanią,
- kwota przyznanych świadczeń przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, z tytułu alkoholizmowi i narkomani.

X Adresaci Programu

Adresatami Programu są wszyscy mieszkańcy Będzina, a w szczególności:

- osoby uzależnione od alkoholu, narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych,
- osoby współuzależnione,
- osoby pijące ryzykownie, szkodliwie oraz osoby zagrożone uzależnieniem,
- dzieci i młodzież szkolna oraz ich rodzice i opiekunowie,
- osoby zagrożone uzależnieniami behawioralnymi,
- kadra pedagogiczna szkół,
- sprzedawcy napojów alkoholowych,
- lokalne instytucje działające na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień,
- przedstawiciele organizacji pozarządowych.

XI Źródła i zasady finansowania zadań programu

1. Program będzie finansowany ze środków pochodzących z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz opłat od napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającego 300 ml.
2. Przewidywany koszt Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2026-2029 jest określany corocznie w uchwale budżetowej.
3. Wydatki przeznaczane na realizację zadań własnych gminy wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz niniejszego programu ujęte zostają w planach budżetowych, w dziale 851 – ochrona zdrowia, rozdział 85154 – przeciwdziałanie alkoholizmowi oraz rozdział 85153 – zwalczanie narkomanii.

4. Dysponentem ww. środków jest Naczelnik Wydziału Polityki Społecznej i Działalności Gospodarczej, kierownicy jednostek organizacyjnych gminy.

5. Członkom Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych za udział w pracach - posiedzeniach Komisji przysługuje wynagrodzenie:

a. za udział w plenarnych posiedzeniach 15% minimalnego wynagrodzenia za pracę w danym roku, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w danym roku kalendarzowym .

b. za udział w posiedzeniach Zespołu Motywująco – Interwencyjnego (1 posiedzenie) i Zespołu Opiniująco.- Kontrolnego (za przeprowadzenie wizji co najmniej 5 placówek punktów sprzedaży napojów alkoholowych w zakresie zgodności lokalizacji z zasadami określonymi w uchwałach Rady Miejskiej Będzina) 10% minimalnego wynagrodzenia za pracę w danym roku, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w danym roku kalendarzowym.

c. za przeprowadzenie kontroli 1 punktu sprzedającego napoje alkoholowe wynagrodzenie w wysokości 80 złotych brutto.

Członkowie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymują wynagrodzenie wypłacane co miesiąc do 15 następnego miesiąca, na podstawie list obecności. Za pracę w Komisji w miesiącu grudniu wynagrodzenie będzie wypłacane do dnia 31 grudnia danego roku kalendarzowego.

XII Realizatorzy programu i sposoby jego realizacji

1. Realizatorzy Programu:

Zadania ujęte w Miejskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii realizowane są przez Urząd Miasta Będzina. Realizacja Programu odbywa się przy współpracy:

- Członków komisji stałych Rady Miejskiej Będzina,
- Członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Będzinie,
- Członków Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przemocy domowej,
- Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie,
- Kierownika Miejskiej Świetlicy Środowiskowej,
- Komendanta Powiatowej Policji w Będzinie,
- Komendanta Straży Miejskiej w Będzinie,

- Przedstawicieli Sądu i Prokuratury w Będzinie,
- Dyrektorów szkół i placówek oświatowo-wychowawczych,
- Dyrektora Ośrodka Sportu i Rekreacji,
- Dyrektora Teatru Dzieci Zagłębia,
- Przedstawicieli środowisk trzeźwościowych,
- Przedstawicieli stowarzyszeń i organizacji pozarządowych,
- Przedstawicieli Kościołów i związków wyznaniowych,
- Przedstawicieli Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom,
- Punkty konsultacyjno – informacyjne dla osób i rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, narkomanii i przeciwdziałaniem przemocy domowej w Będzinie.

2. Sposoby realizacji:

- 1) Realizacja zadań w ramach czynności Wydziału Polityki Społecznej i Działalności Gospodarczej.
- 2) Powierzenie zadań jednostkom gminnym następuje w drodze zmiany dysponenta środków budżetowych.
- 3) Powierzenie zadań podmiotom zewnętrznym następuje zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Program zostanie podany do wiadomości publicznej i będzie podstawą do składania ofert na realizację zadań w nim zamieszczonych.

Zadania niniejszego Programu będą realizowane do dnia przyjęcia przez Radę Miejską Będzina Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2029 rok.

XIII Monitoring i sprawozdawczość

Monitoring realizacji zadań prowadzony będzie na bieżąco, w każdym roku kalendarzowym, na podstawie sprawozdań składanych przez realizatorów poszczególnych działań.

Raport z wykonania w danym roku Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i efektów jego realizacji będzie przedkładany Radzie Miasta w terminie do 30 czerwca roku następującego po roku, którego raport dotyczy.

Zgodnie z art. 4¹ ust. 2c ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Prezydent sporządza, na podstawie ankiety opracowanej przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania

Uzależnieniom, informację z realizacji działań podejmowanych w danym roku, które wynikają z Gminnego Programu, i przesyła ją do tegoż Centrum w terminie do dnia 15 kwietnia roku następującego po roku, którego dotyczy informacja.

Z up. Prezydenta Miasta Będzina
PEŁNOMOCNIK

Anna Drzewiecka

NACZELNIK
Wydziału Polityki Społecznej
i Działalności Gospodarczej
Agata Wyderka-Pietrzyk

Źródła (bibliografia) do rozdziału „II. Diagnoza ogólnopolska – charakterystyka problemów alkoholowych i narkomanii w Polsce”:

1) Alkohol (konsumpcja, zgony, rozpowszechnienie picia, dostępność ekonomiczna, „małpki”)

- Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (2023). *Raport 2023 – wersja internetowa*. Warszawa: KCPU. (m.in. 9,37 l 100% alkoholu/os. w 2022 r.; 14 048 zgonów w 2021 r.; rozpowszechnienie picia ok. 80%; różnice płci w abstynencji; wzrost dostępności ekonomicznej; popularność małych opakowań).
- WHO (2024). *Alcohol – fact sheet*. Geneva: World Health Organization. (ogólne tło ryzyka zdrowotnego alkoholu).

2) Narkotyki (prewalencja w populacji dorosłych i młodzieży; konopie jako substancja dominująca)

- Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (2023). *Raport 2023 – wersja internetowa*. Warszawa: KCPU. (szacunki używania narkotyków w populacji 15–64 lata ~5,4% w ostatnim roku; 15–34 lata ~10,4%; dominacja przetworów konopi).
- Sierosławski J. (2025). *ESPAD 2024 – Raport ogólnopolski*. Warszawa: KCPU. (młodzież: kontakt z marihuaną/haszyszem, używanie w ostatnich 30 dniach).

3) Uzależnienia behawioralne (hazard 1,2–1,3%, problemowe korzystanie z Internetu ~3%, czas ekranowy młodzieży)

- Sierosławski J. (2025). *ESPAD 2024 – Raport ogólnopolski*. Warszawa: KCPU. (wskaźniki hazardu/problemowego grania; problemowe korzystanie z Internetu; czasy ekranowe).
- ESPAD Group / EUDA (2025). *ESPAD 2024 – najważniejsze wyniki (fiszka danych)*. Luxembourg: European Drugs Agency (EUDA). (kontekst europejski).

4) Spożywanie alkoholu a bezpieczeństwo publiczne (postępowania z art. 178a kk; wypadki drogowe z alkoholem)

- Komenda Główna Policji. *Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości – postępowania wszczęte (1999–2023)* – serwis statystyczny Policji (dane: 95 947 – 2021; 101 720 – 2022; 98 376 – 2023).
- Komenda Główna Policji, Biuro Ruchu Drogowego. *Wypadki drogowe w Polsce – raporty roczne 2021–2023* (udział osób pod wpływem alkoholu w wypadkach śmiertelnych; liczby zdarzeń i ofiar). Pliki „Wypadki drogowe w 2022 roku”, „Wypadki drogowe w 2023 roku”.

5) Społeczne skutki spożywania alkoholu (zdrowotne, ekonomiczne, społeczne; ≥200 chorób; ryzyko nowotworów; koszty)

- Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom. *Substancje psychoaktywne a zdrowie* (przegląd szkód zdrowotnych; alkohol a co najmniej 7 typów nowotworów; odwołania do IARC/WHO).
- WHO Regional Office for Europe (2024). *Alcohol use – fact sheet*. Copenhagen: WHO/Europe. (alkohol związany z >200 chorobami i stanami, 7 typów nowotworów).
- PARPA (cyt. za opracowaniami przeglądowymi): szacunek kosztów społeczno-ekonomicznych alkoholu w Polsce ~93,3 mld zł rocznie (por. omówienia i republisherzy danych PARPA).
- KCPU (materiał edukacyjny). *Alkohol a nowotwory* (ulotka/opracowanie: ryzyko onkologiczne rośnie wraz z dawką; znaczenie nawet umiarkowanego picia).

6) Dane ESPAD 2024 wykorzystane w rozdziale „III. Diagnoza używania alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych”

- Sierosławski J. (2025). *ESPAD 2024 – Raport ogólnopolski*. Warszawa: KCPU. (używanie alkoholu w ostatnich 30 dniach: 39,1% – 15–16 lat vs 73,3% – 17–18 lat; upijanie się: 13,4% vs 24,3%; konopie – 12 m-cy: 14,5% vs 23,7%; 30 dni: 8,0% vs 10,7%).